UCHWAŁA NR XIII/84/2015
RADY GMINY KARCZMISKA

z dnia 3 grudnia 2015 r.

w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Gminy Karczmiska na lata 2015 - 2022

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1515) oraz art. 19, ust. 3b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014 r., poz. 1649 za zm.) - Rada Gminy uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program Rozwoju Gminy Karczmiska na lata 2015 - 2022" stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Jacek Bojarski

Załącznik do Uchwały Nr XIII/84/2015
Rady Gminy Karczmiska
z dnia 3 grudnia 2015 r.

Program Rozwoju Gminy Karczmiska Na lata 2015-2022

Szanowni Państwo,

Planowanie strategiczne odgrywa istotną rolę w systemie zarządzania gminą oraz optymalnym gospodarowaniu środkami budżetowymi.

Program Rozwoju Gminy Karczmiska na lata 2015- 2022 obejmuje główne kierunki rozwoju naszej Gminy w sferze społecznej, sferze potencjałów oraz sferze gospodarczej. Zostały one określone poprzez cele strategiczne i zadania inwestycyjne oraz tzw. zadania miękkie przewidziane do realizacji do roku 2022.

Założeniem przygotowania tego dokumentu jest planowanie zrównoważonego rozwoju oraz stworzenie podstaw dla długotrwałej poprawy konkurencyjności Gminy Karczmiska. Cele strategiczne mają charakter ogólny, określają pożądane zadania możliwe do zrealizowania przez nas- pod warunkiem uzyskania finansowania -do roku 2022.

Głównym celem planowanych zadań jest pobudzanie do współpracy środowisk lokalnych na rzecz zrównoważonego rozwoju społeczno –gospodarczego, zachęcanie do rozwijania nowych form aktywności gospodarczej dających nowe miejsca pracy czyli tworzenie takich warunków życia i pracy, które będą atrakcyjne dla mieszkańców i inwestorów z zewnątrz czy innych ważnych podmiotów funkcjonujących w naszej Gminie.

Sposób opracowania i konsultowania Programu Rozwoju Gminy Karczmiska do roku 2022 z udziałem pracowników Urzędu Gminy, jednostek samorządowych oraz władz samorządowych z udziałem partnerów społeczno-gospodarczych Gminy, w pełni upoważnia do uznania dokumentu za opracowanego metodą uczestniczącą, tj. realizującą zasadę polityki strukturalnej UE – zasadę partnerstwa.

Wszystkim ,którzy uczestniczyli w pracach nad Programem Rozwoju Gminy Karczmiska na lata 2015-2022, składam wyrazy szacunku i dziękuję.

Janusz Goliszek

Wójt Gminy Karczmiska

Zawartość

Wprowadzenie 5

1. Przesłanki do tworzenia dokumentów strategicznych w Jednostkach Samorządu Terytorialnego 5

1.1. Zintegrowanie polityki społeczno- gospodarczego rozwoju Gminy do zmieniających się uwarunkowań społecznych i gospodarczych w województwie, kraju i UE. 5

1.2. Uzgodnienie Programu Rozwoju Gminy Karczmiska z nowymi aktualnymi dokumentami strategicznymi szczebla krajowego i regionalnego. 6

1.3. Uspójnienie okresu czasowego Programu Rozwoju Gminy Karczmiska z nowym okresem programowania Unii Europejskiej oraz innymi dokumentami nadrzędnymi. 6

1.4. Etapy prac i przyjęta metodologia 7

1.5. Struktura Programu Rozwoju Gminy na lata 2015– 2022 7

2. Krajowe i Regionalne Dokumenty Strategiczne 7

2.1. Krajowe Dokumenty Strategiczne 7

2.2. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego 9

3. Diagnoza społeczno – gospodarcza Gminy Karczmiska (analiza dokumentów Gminy oraz tekstów źródłowych) 11

3.1. Lokalizacja Gminy Karczmiska 11

3.2. Charakterystyka Gminy Karczmiska 12

3.3. Rys historyczny Gminy i dziedzictwo kulturowe 14

3.4. Środowisko przyrodnicze i ekologia 21

3.5. Infrastruktura komunikacyjna 22

3.6. Planowanie przestrzenne w Gminie 23

3.7. Sfera społeczna 24

3.8. Rynek pracy 25

3.9. Mieszkalnictwo 26

3.10. Infrastruktura społeczna- oświata i wychowanie 27

3.11. Ochrona zdrowia 29

3.12. Pomoc społeczna 29

3.13. Bezpieczeństwo publiczne 30

3.14. Kultura 30

3.15. Sport, rekreacja i turystyka 32

3.16. Rolnictwo 33

3.17. Podmioty gospodarcze 34

3.18. Leśnictwo 35

3.19. Infrastruktura techniczna 36

3.20. Zagrożenia przyrody 39
3.21. Aktywność społeczna 40
4. Wnioski z przeprowadzonej diagnozy 43
4.1. Potencjał turystyczny 44
Potencjał turystyczny stanowiący obszar funkcjonalny numer 1 44
4.2. Potencjał gospodarczy 45
4.3. Kapitał ludzki 45
4.4. Jakość życia 46
4.5. Infrastruktura komunikacyjna 47
4.6. Atrakcyjność przyrodnicza 47
4.7. Zarządzanie rozwojem 48
4.8. Podsumowanie 49
5. Wizja i Misja 49
6. Analiza SWOT 51
7. Kierunki rozwoju Gminy Karczmiska 62
8. Cele rozwoju Gminy 68
8.1. Główny Cel Strategiczny 68
8.2. Infrastruktura 68
8.3. Gospodarka 69
8.4. Ekologia i ochrona środowiska 70
8.5. Jakość życia 71
9. Zrealizowane i planowane do pozyskania środki zewnętrzne przez samorząd Gminy Karczmiska w latach 2015-2022 (projekty miękkie) 72
10. System monitoringu i ewaluacji Programu Rozwoju 81
11. Potencjalne źródła finansowania – nowa perspektywa 85

Wprowadzenie

Program Rozwoju Gminy to dokument, który zawiera długoplanowy proces wytyczania i osiągania celów wspólnoty samorządowej. Określa on główne kierunki i priorytety rozwoju społecznego i gospodarczego a także przedstawia narzędzia i metody wdrożeniowe. Zapisy Programu Rozwoju stanowią zatem główny punkt odniesienia decyzji merytorycznych, organizacyjnych i finansowych podejmowanych przez władze samorządowe. Dokument jest także odpowiedzią na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju Gminy w oparciu o Program Rozwoju, jak również konieczność dostosowania się do standardów ogólnopolskich i europejskich.

1. Przesłanki do tworzenia dokumentów strategicznych w Jednostkach Samorządu Terytorialnego

Główne przesłanki to przesłanki formalno-prawne, które uzasadniają potrzebę weryfikacji, oraz aktualizacji dokumentów strategicznych JST, wynikają ze zmian w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz wiążą się z koniecznością uspójnienia z głównymi dokumentami strategicznymi: europejskimi (Europa 2020), krajowymi (Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r., Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r., Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r.) i regionalnymi (Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2011-2020), a także przyjęciem nowego sposobu widzenia rzeczywistości odzwierciedlającej politykę regionalną, wprowadzonego uchwaleniem 13 lipca 2011 roku Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR). Podobnie jak inne JST, Samorząd Gminy Karczmiska zobowiązany jest do dostosowania i uspójnienia Programu Rozwoju do założeń i wytycznych, które płyną z dokumentów o charakterze nadrzędnym. Ponadto, w procesie budowy nowego Programu Rozwoju bardzo ważną rolę odgrywają przeobrażenia, jakie zaszły i zachodzą w Europie, Polsce i Województwie w sferze gospodarczej, społecznej i zarządczej wpływające na rozwój Gminy.

1.1. Zintegrowanie polityki społeczno- gospodarczego rozwoju Gminy do zmieniających się uwarunkowań społecznych i gospodarczych w województwie, kraju i UE.

Gmina Karczmiska to nie tylko terytorium wydzielone granicami administracyjnymi, ale przede wszystkim społeczność lokalna, w której ciągle ulega zmianie sytuacja demograficzna i gospodarcza. W ciągu ostatnich lat zaszło dużo poważnych zmian, które w znacznym stopniu odcisnęły swój ślad także na funkcjonowaniu Gminy Karczmiska, jest to: ogólnoświatowe spowolnienie gospodarcze (i związane z tym mniejsze dochody budżetowe),

stale zwiększające się dysproporcje w rozwoju na poziomie międzygminnym i międzyregionalnym, deficyt finansów publicznych czy zmiana obserwowanych trendów demograficznych. Nowy Program Rozwoju Gminy Karczmiska wyznacza nowe cele oraz kierunki interwencji, które będą służyły podnoszeniu konkurencyjności Gminy. Pomocny będzie w rozwiązywaniu problemów gospodarczych i społecznych. W dobie postępującego procesu globalizacji a co za tym idzie cyfryzacji wielu sfer życia Gmina musi stanąć przed takimi wyzwaniami.

1.2. Uzgodnienie Programu Rozwoju Gminy Karczmiska z nowymi aktualnymi dokumentami strategicznymi szczebla krajowego i regionalnego.

Obecnie jest konieczność tworzenia oraz aktualizowania poprzednich wersji dokumentów strategicznych do nowych dokumentów wyższych szczebli. Nadrzędną pozycję dla Programu Rozwoju Gminy Karczmiska zajmuje Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2015 – 2022 z perspektywą do 2030, która określa nowe ramy konkurencyjności województwa. Ważnymi dla planowania rozwoju Gminy są również inne dokumenty strategiczne wyższych szczebli w tym: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, przyjęta 13 lipca 2010 r. oraz Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju (DSRK) do 2030 r. i Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju (ŚSRK) do 2020 r. Uwzględnienie wytycznych płynących z tych dokumentów pozwoli uspójnić cele i priorytety zawarte w Programie Rozwoju Gminy Karczmiska z celami i priorytetami rozwojowymi województwa lubelskiego, a w dalszej perspektywie na korzystanie z nowych narzędzi polityki regionalnej (np. kontrakt terytorialny).

1.3. Uspójnienie okresu czasowego Programu Rozwoju Gminy Karczmiska z nowym okresem programowania Unii Europejskiej oraz innymi dokumentami nadrzędnymi.

Kolejną przesłanką weryfikacji Programu Rozwoju Gminy Karczmiska jest potrzeba uspójnienia horyzontu czasowego Strategii – do roku 2022, dla której bezpośrednim uzasadnieniem jest: przyjęcie horyzontu obejmującego w całości kolejną perspektywę finansową Unii Europejskiej (tj. 2014-2020) plus dodatkowe dwa lata, rozszerzające tę perspektywę o czas potrzebny na ostateczne rozliczenia projektów realizowanych w perspektywie 2014 - 2020; przyjęcie perspektywy zbieżnej z horyzontem czasowym dokumentów strategicznych wyższego szczebla: Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego i większości JST w regionie; potrzeba zapewnienia spójności z perspektywą przyjętą dla nowej Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego i innych dokumentów strategicznych wyższego szczebla.

1.4. Etapy prac i przyjęta metodologia

Pierwszym etapem prac była analiza dokumentów planistycznych, będących w posiadaniu Gminy Karczmiska. Po dokonaniu analizy istniejących dokumentów strategicznych pod kątem ich rodzaju, struktury, jakości oraz aktualności, zdiagnozowane zostały najważniejsze elementy dokumentów strategicznych takie jak: wizja i misja, analiza SWOT, kierunki rozwoju, cele i zadania. W wyniku analizy ustalono, że Gmina wymaga opracowania nowych dokumentów strategicznych i sprecyzowania harmonogramu koniecznych prac. Kolejny etap obejmował przekazanie niezbędnych dokumentów do przygotowania niniejszego dokumentu. W ramach procesu przygotowywania nowych opracowań uwzględniono materiały z konsultacji społecznych, prowadzonych w Gminie Karczmiska. Celem konsultacji było poznanie opinii mieszkańców w sprawach najistotniejszych w kontekście rozwoju wspólnoty samorządowej, a także najważniejsze wnioski płynące z diagnozy, przygotowanej specjalnie na potrzeby realizacji zadania. Przy opracowaniu projektów Programu Rozwoju, szczególną uwagę zwrócono na założenia i wytyczne zawarte w dokumentach wyższego rzędu, tj.: w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego i Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego.

1.5. Struktura Programu Rozwoju Gminy na lata 2015– 2022

Program Rozwoju Gminy Karczmiska składa się z:

- wprowadzenia,
- rozdziału opisującego krajowe i regionalne dokumenty strategiczne,
- diagnozy społeczno - gospodarczej Gminy,
- propozycji wizji i misji Gminy,
- analizy SWOT,
- planu operacyjnego Programu - obszary strategiczne,
- celów strategicznych i operacyjnych,
- kierunków interwencji (propozycje zadań i projektów),
- mierników realizacji Programu, systemu monitoringu i ewaluacji Programu,
- potencjalnych źródeł finansowania.

Autorzy opracowania pragną podziękować wszystkim pracownikom Urzędu Gminy Karczmiska za poświęcony czas, odpowiedzialność w podejściu do spraw publicznych oraz merytoryczne zaangażowanie w proces opracowywania niniejszego Programu Rozwoju.

2. Krajowe i Regionalne Dokumenty Strategiczne

2.1. Krajowe Dokumenty Strategiczne

Proces tworzenia lokalnych dokumentów planistycznych, a w szczególności Programu Rozwoju Gminy Karczmiska, musi uwzględniać zapisy w aktach prawnych, które regulują zasady prowadzenia polityki rozwoju na wyższych szczeblach – poczynając od dokumentów na szczeblu Unii Europejskiej, a kończąc na Strategii Województwa Lubelskiego i Strategii Powiatu Opolskiego. Tak zdefiniowana spójność pozwala wzmacniać efekty rozwojowe poprzez jednoznaczne określanie kluczowych kierunków rozwoju. Jednocześnie prowadzi do koncentracji środków publicznych na jasno zdefiniowanych celach rozwojowych.

<table>
<tr><td colspan="3">Strategia na rzecz integralnego zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu EUROPA 2020</td></tr>
<tr><td colspan="3">Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 – trzecia fala nowoczesności</td></tr>
<tr><td colspan="3">Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020</td></tr>
<tr><td>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020 Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie</td><td rowspan="2">8 Strategii branżowych
Rozwoju transportu
Bezpieczeństwa narodowego RP
Bezpieczeństwa energetycznego i środowiska
Rozwoju kapitału społecznego
Innowacyjności i efektywności gospodarki
Zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa
Rozwoju zasobów ludzkich
Sprawne Państwo</td><td rowspan="2">Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</td></tr>
<tr><td>Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego 2014 – 2020 z perspektywą do 2030</td></tr>
</table>

Tabela nr 1 Schemat polityki Regionalnej w Polsce

Przedstawiony powyżej schemat przedstawia aktualny system prowadzenia polityki rozwoju, oparty o hierarchiczny układ dokumentów strategicznych, wzajemnie ze sobą spójnych i powiązanych. Zawarte w tych dokumentach wytyczne płynące ze strategii Europa 2020, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju oraz 9 strategii zintegrowanych, obejmujących 8 strategii branżowych i Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR). W tak ujęty system

wpisuje się Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 z perspektywą do 2030 r., W procesie lokalnego planowania strategicznego należy zachować spójność z systemem nadrzędnych dokumentów strategicznych. Z punktu widzenia lokalnej polityki rozwoju kluczowe miejsce zajmuje dokument Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, ponieważ przedstawiona w nim została nowa struktura rozwoju regionalnego, w proces planowania strategicznego należy włączyć następujące wytyczne: wykorzystywanie zasobów endogenicznych regionów (uniezależnianie się od transferów zewnętrznych), tworzenie polityk wieloletnich i zdecentralizowanych w przeciwieństwie do dotychczasowych dotacji jednorazowo przeznaczanych na działania krótkoterminowe, finansowanie inwestycji wyselekcjonowanych (jako tych działań, które w największym stopniu przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i powodują jego dyfuzje), wieloszczeblowe zarządzanie polityką regionalną – zaangażowanie wielu partnerów przez władze regionalne, zróżnicowane podejście do różnych typów regionów – wykorzystywanie specjalizacji regionalnych oraz reagowanie na specyficzne bariery rozwojowe. Wytyczne te zostały sformułowane przede wszystkim w celu wzmocnienia procesu programowania polityki rozwoju na szczeblu wojewódzkim. Jednak myśl zawarta w powyższych uwagach może stanowić ważną wskazówkę podczas programowania polityki rozwoju na szczeblu powiatowym i gminnym. Ponadto, zgodnie z rekomendacjami KSRR, w procesie zarządzania strategicznego postuluje się tworzenie i utrwalanie szerokich partnerstw między instytucjami publicznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, aby zapewnić skuteczny i wielopoziomowy system zarządzania polityką rozwoju.

2.2. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego

Najważniejszym dokumentem określającym zasady polityki rozwoju na szczeblu regionalnym jest Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 z perspektywą do 2030 r. Zapisy dokumentu postulują koncentrację środków na precyzyjnie zdefiniowanych priorytetach, operacjonalizację (wyprowadzanie celów działania (operacyjnych) z celów strategicznych (ogólnych) oraz urzeczywistnianie (tj. operacyjne – czyli rzeczywiste wdrażanie) założeń rozwoju, określonych w dokumentach strategicznych i planistycznych – np. gminy) i parametryzację (ocenę działań strategicznych w oparciu o szczegółowe parametry), przejrzysty podział zadań i odpowiedzialności za poszczególne obszary polityki rozwoju, prowadzące jednak do mobilizacji zasobów wielu działaczy społecznych.

Z danych dotyczących obecnej i przewidywanej sytuacji regionu wynika, że przed województwem lubelskim stoją konkretne wyzwania rozwojowe. W horyzoncie czasowym do 2020 r. z perspektywą do 2030 r. strategiczne cele rozwoju regionu określone są następująco.

- miasta – wzmacnianie urbanizacji regionu

- obszary wiejskie – restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich

-innowacyjność –selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji potencjału technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu

- integracja – funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu.

Struktura SRWL obejmuje 4 główne obszary rozwoju województwa, a także kierunki i sposoby działania w tych obszarach. Dla każdego z obszarów interwencji sformułowano cel strategiczny, stanowiący opis pożądanego kierunku zmian w perspektywie do 2020 roku. Każdy z celów strategicznych w ramach poszczególnych obszarów realizowany jest poprzez wyodrębnione kierunki polityki rozwoju, złożone z katalogu działań priorytetowych. W odniesieniu do poszczególnych kierunków polityki sformułowana została strategia postępowania, określająca pożądany stan docelowy, a także określająca czynniki sprzyjające i ograniczające możliwość osiągnięcia zmiany, będącej pochodną realizacji celu strategicznego.

Rysunek 1 Architektura celów, źródło Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020

Rekomendacje dotyczące programowania lokalnej polityki rozwoju można odnaleźć w SRWL– w ramach obszaru pn. Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich. Wśród kierunków polityki rozwoju w tym obszarze zwrócono uwagę na potrzebę poprawy warunków dla wzrostu konkurencyjności i towarowości gospodarstw, rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, wzmocnienie doradztwa rolniczego, oraz promowanie i wspieranie

inicjatyw współpracy rolników i mieszkańców wsi, wspieranie przedsiębiorczości na wsi i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy na terenach wiejskich, wyposażanie obszarów wiejskich w infrastrukturę transportową, komunalną i energetyczną. Umocnienie pozycji małych ośrodków wiejskich jako lokalnych centrów gospodarczych i ośrodków usług publicznych uznano za warunek rozwoju terenów wiejskich. Projektowane działania opierają się na założeniu, że ważnymi elementami decydującymi o atrakcyjności małych miejscowości są zasoby społeczne i kulturowe oraz przestrzeń publiczna. Wśród kluczowych działań w ramach wspomnianego kierunku przewidziano poprawę dostępności podstawowych usług publicznych w zakresie lokalnej infrastruktury społecznej o charakterze: edukacyjnym, kulturalnym, rekreacyjnym i sportowym oraz zdrowotnym.

3. Diagnoza społeczno – gospodarcza Gminy Karczmiska (analiza dokumentów Gminy oraz tekstów źródłowych)

Podstawą prac nad Programem Rozwoju Gminy jest diagnoza stanu istniejącego, która stanowi perspektywę działań i zamierzeń w istotnych kierunkach gospodarczych i społecznych (restrukturyzacja gospodarki, rolnictwo, turystyka, finanse, zagospodarowanie przestrzenne, itp.).

3.1. Lokalizacja Gminy Karczmiska

Województwo: **LUBELSKIE,**
Powiat: **OPOLSKI**,
Gmina: **KARCZMISKA,**

Źródło: http://www.karczmiska.lubelskie.pl/images/mapa.jpg

3.2. Charakterystyka Gminy Karczmiska

Gmina Karczmiska położona jest w południowo-zachodniej części województwa lubelskiego, w powiecie Opole Lubelskie. Gmina sąsiaduje z gminami wiejskimi: Wilków, Łaziska, Wąwolnica oraz gminami miejsko- wiejskimi: Opole Lubelskie, Poniatowa i Kazimierz Dolny. Większość terenów Gminy leży w granicach Otuliny Kazimierskiego Parku Krajobrazowego w tzw. "Trójkącie Turystycznym Kazimierz-Puławy- Nałęczów". Trójkąt to miejscowości atrakcyjne turystycznie przyciągające turystów i artystów.

W skład gminy Karczmiska wchodzą następujące miejscowości: Bielsko, Chodlik, Górki, Głusko Duże, Głusko Duże Kolonia, Głusko Małe, Jaworce, Mieczysławka, Karczmiska Pierwsze, Karczmiska Drugie, Karczmiska, Noworąblów, Słotwiny, Słotwiny Czerwone Łąki, Uściąż, Uściąż Kolonia, Wolica, Wolica Kolonia , Wymysłów, Zaborze, Zaborze Kolonia , Zagajdzie.

Gmina w liczbach	
Powierzchnia	9521 ha
Użytki rolne	6741 ha - 70,8%
Lasy i zadrzewienia	2142 ha - 22,5%

Tereny komunikacji	267 ha - 2,8%
Tereny osiedlowe	267 ha - 2,8%
Pozostałe tereny	199 ha - 2,1%
Ludność	5764
Gęstość zaludnienia	69,3 os./km^2

Tab. nr. 2 Gmina w liczbach

Źródło *http://www.karczmiska.lubelskie.pl/images/mapa.jpg*

Gmina Karczmiska położona jest w północnej części powiatu opolskiego w dolinie rzeki Chodelki, w południowo – zachodniej części województwa lubelskiego.

Od południa Gmina Karczmiska graniczy z gminami Opole Lubelskie i Łaziska, od zachodu z gminą Wilków, od północy z gminą Kazimierz Dolny, od północnego wschodu z gminą Wąwolnica, a od wschodu z gminą miejsko - wiejską Poniatowa. Gmina Karczmiska zajmuje powierzchnię 95,21 km². Średni wskaźnik gęstości zaludnienia dla całej Gminy kształtuje się na poziomie 69,3 os/km². Gmina leży w odległości około 45 km od Lublina i około 12 km od Opola Lubelskiego.

Przez Gminę Karczmiska przebiega droga wojewódzka nr 824, brak jest natomiast dróg krajowych oraz szlaków rangi międzynarodowej.

Gmina leży w zachodniej części Wyżyny Lubelskiej, na styku trzech subregionów: Płaskowyżu Nałęczowskiego, Równiny Bełżyckiej i Kotliny Chodelskiej. Wyraźnie widoczna jest dwudzielność krajobrazu: północno – wschodnia część Gminy to wysoko rozwinięta wysoczyzna rozcięta płytkimi dolinami dopływów rzeki Chodelki, pozostałe obszary to dolina tej rzeki. Większość obszaru Gminy znajduje się w otulinie Kazimierskiego Parku Krajobrazowego, częściowo w tzw. „Trójkącie Turystycznym Kazimierz – Puławy – Nałęczów" oraz w Chodelskim Obszarze Chronionego Krajobrazu.

Pod względem fizjograficznym (wg J. Kondrackiego) obszar Gminy znajduje się na pograniczu dwóch mezoregionów. Część północna leży w obrębie Równiny Bełżyckiej, część środkowa i południowa w obrębie Kotliny Chodelskiej. Obie jednostki leżą w środkowo – zachodniej części Wyżyny Lubelskiej.

Oprócz znajdującego się w rejonie **Chodlika -wczesnośredniowiecznego grodziska** na terenie gminy Karczmiska znajduje się szereg zabytków. Najważniejsze z nich to: klasyczny kościół z XIX w. z XVIII wieczną dzwonnicą drewnianą oraz późno klasycystyczny zespół dworsko-parkowy z XIX w. w Karczmiskach oraz na terenie Gminy zachowało się kilka zabytkowych domów mieszkalnych i zabudowania gospodarcze, a także kuźnie i dawna karczma.

Układ topograficzno-urbanistyczny Karczmisk, osady zajmującej malowniczą dolinę Karczmianki o długości 4 km, ma zabytkowy charakter.

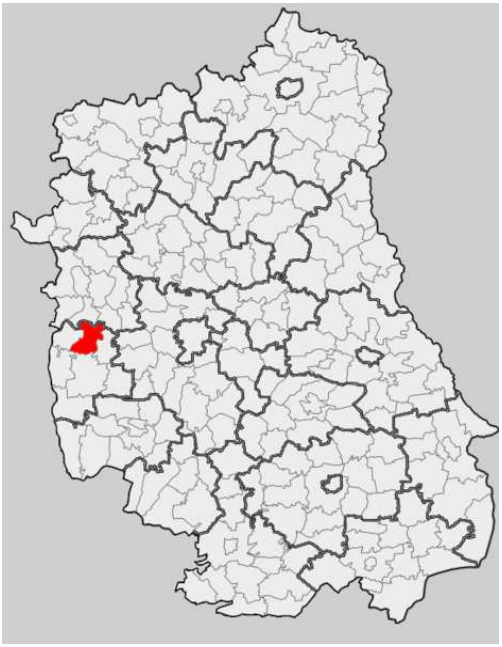

Rys. nr 4, Położenie Gminy Karczmiska na mapie województwa
Źródło:http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Plik:Lub_Opolski_Karczmiska.png&filetimestamp=20070227005931

3.3. Rys historyczny Gminy i dziedzictwo kulturowe.

Historia Gminy Karczmiska

Karczmiska zwane pierwotnie "Krampą" zostały łącznie z Wietrzną Górą (później Kazimierzem Dolnym), nadane w 1181 roku przez Kazimierza Sprawiedliwego Norbertynkom Zwierzynieckim spod Krakowa i odtąd ciąg własnościowy układał się podobnie jak w Kazimierzu.

Wieś Karczmiska należała do Starostwa Kazimierskiego i łącznie z nim w XV wieku była własnością rodziny Ostrowskich. W XVI i do połowy XVII wieku przeszła w posiadanie rodziny Firlejów, po czym kolejno: Lubomirskich, Radziwiłłów, Sanguszków, Sapiehów i Czartoryskich.

Żaden z tych utytułowanych rodów nie posiadał tu nigdy swojej siedziby rezydencjonalnej. Istniał tu natomiast folwark starościński zamieszkiwany przez kolejnych dzierżawców rekrutujących się spośród średniej szlachty. W skład folwarku wchodził budynek rezydencjonalny oraz drewniane zabudowania folwarczne. Po rozbiorach upadła instytucja starostw, które jako królewszczyzny przeszły na rzecz skarbu państwa.

W 1819 roku Królestwo dokonało transakcji z ks. Anną z Sapiehów Sanguszkową II voto Sewerynową Potocką, która za swoje dobra (Szydłowiec i Orańsko) otrzymała za dopłatą dawne Starostwa Kazimierskie i Wąwolnickie, w tym także Karczmiska.

W 1829 roku dobra te odkupił od niej ks. Adam Czartoryski z pobliskich Puław, któremu jednak rząd carski skonfiskował je w 1832 roku za czynny udział w Powstaniu Listopadowym. Później starostwo nabyli Wesselowie. W 1908 roku spadkobiercy sprzedali Karczmiska Romualdowi Zbigniewowi Strażycowi. W trzy lata później właściciel rozprzedał znaczną część gruntów, z których utworzono 60 kolonii miejscowości.

W drugiej połowie XIX wieku na terenie Gminy miały miejsce wystąpienia chłopów walczących o ziemię i serwituty. W 1861 r. mieszkańcy Karczmisk odmówili odrabiania pańszczyzny, a w 1903 r. wniesienia składki szkolnej.

Od 1916 roku majątek prowadzi wdowa po Zbigniewie, a następnie przejmują go dzieci Stanisław Stażyc i jego siostra Janina za Wincentym Radyszkiewiczem. Nowy właściciel mieszkający w pałacyku dokonał rozbudowy dworu Wesselów.

Po wyzwoleniu majątek rozparcelowano na mocy Reformy Rolnej.[1]

Najstarsze ślady działalności człowieka na terenie gminy Karczmiska pochodzą ze środkowej epoki kamienia – mezolitu (9000 – 5000 lat p.n.e.). Jest to jednostkowy przypadek i został znaleziony na terenie wsi Karczmiska. Z następnej epoki pradziejowej – neolitu (5000 – 1800 lat p.n.e.) datuje się kilkanaście odkryć archeologicznych będących śladami osadnictwa z ówczesnych kultur, przede wszystkim tzw. Kultur pucharów lejkowatych. Osady te zlokalizowano w Chodliku, Karczmiskach, Głusko Duże Kolonia i Słotwiny Kolonia. Były to trwałe osady o charakterze rolniczym. Z epoki brązu (1800 – 750 lat p.n.e.) pochodzą liczne ślady osadnictwa kultur: trzcinieckiej i łużyckiej. Na terenie gminy stwierdzono występowanie osad kultury trzcinieckiej, położonych w Bielsku, Chodliku, Głusku i Uściążu. Relikty kultury łużyckiej występują w Bielsku i Głusku. Na szczególną uwagę wśród stanowisk epoki brązu zasługuje cmentarzysko ciałopalne kultury łużyckiej, odkryte w Bielsku. O długiej tradycji osadniczej kultury łużyckiej na obszarze gminy świadczą ślady osadnictwa tej kultury z okresu halsztackiego epoki żelaza, zlokalizowane w Uściążu. Z okresu lateńskiego epoki żelaza pochodzi domniemane cmentarzysko kultury przeworskiej w Głusku Dużym Kolonia. Osadnictwo tej kultury intensyfikuje się w następnym okresie – wpływów rzymskich. Z tego czasu znane są dwie osady z Głuska Dużego i Głuska Dużego Kolonia. Na obszarach eksploatowanych przez ludność kultury przeworskiej pojawia się osadnictwo słowiańskie w początkach wczesnego średniowiecza. W Głusku Dużym została odkryta osada, datowana na VI – VII wiek, natomiast w miejscowości Głusko Duże Kolonia osada z VIII – IX wieku.

[1] Źródło: http://www.karczmiska.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=15&Itemid=28

Grodzisko w Chodliku

Wśród licznych osad i śladów osadnictwa z okresu przed państwowego, datowanych już od VI wieku, na plan pierwszy wybija się skupisko osadnicze z grodem w Chodliku na czele. Obiekt ten jest położony w dolinie rzeki Chodelki, w miejscu prawdopodobnej przeprawy przez Wisłę w kierunku na Chotczę i ujście Iłżanki. Centralnie położony gród o powierzchni ok. 8,0 ha posiadał trzy linie obwałowań. Wewnątrz obiektu, na tzw. „majdanie" istniała zabudowa mieszkalna i gospodarcza. W połowie IX wieku gród w Chodliku został spalony i stracił swoje wcześniejsze znaczenie. Z upływem czasu nastąpiło przemieszczenie się osadnictwa w kierunku północno-zachodnim i regres osadniczy w rejonie Chodlika. Dane historyczne i archeologiczne, w tym znaleziska XII-wiecznych monet z terenu Karczmisk świadczą o istnieniu prastarego szlaku komunikacyjnego, łączącego ośrodek osiedleńczy w Opolu z przeprawą wiślaną w Wojszynie k. Kazimierza. Przebieg tego traktu powiela dzisiejsza droga wojewódzka nr 824.

Chodlik - Rys historyczny i pierwsze badania

Początki zainteresowań tematyką wczesnośredniowiecznej obrzędowości pogrzebowej dla regionu Kotliny Chodelskiej należy odnieść do końca XIX wieku i osoby lekarza a także archeologa, etnografa i antropologa dr Władysława Olechnowicza. Postać niezwykle barwną, a dość powiedzieć, że poza Lubelszczyzną badania prowadził także w Indiach, których wyniki opublikował w Paryżu w roku 1882.

Urodzony pod Kijowem zamieszkiwał w Piotrowicach pod Nałęczowem, później zaś w Lublinie, skąd miał doskonałą bazę dla często uwieńczonych wykopaliskami wycieczek archeologicznych. Swoje „Poszukiwania archeologiczne w guberni lubelskiej", opublikował w „Materiałach Antropologiczno- Archeologicznych i Etnograficznych" w roku 1897. Tam po raz pierwszy pojawia się w literaturze informacja o „kurhanach w Opolu i Łaziskach" a także lesie Lipniaku koło Opola, zwanych przez miejscową ludność mogiłkami szwedzkimi lub tatarskimi, czy też po prostu kopcami. Tam też pojawia się wzmianka o „pomorskich okopach" znajdujących się na należących do wsi Pomorze łąkach, zwanych także „szwedzkimi okopami", które z dużą dozą prawdopodobieństwa można utożsamić z dzisiejszym grodziskiem w Chodliku. W kolejnych latach temat ten rzadko był podejmowany przez badaczy. Nieliczne badania archeologiczne kurhanów w okolicach Opola Lubelskiego prowadzili badacze lubelscy – Zdzisław Rybka oraz Jan Gurba.

Obrządek grzebalny

Najbardziej tajemniczo rysowała się kwestia obrządku pogrzebowego mieszkańców wczesnośredniowiecznych założeń w Chodliku, Żmijowiskach, Kłodnicy czy Podgórzu, gdzie odkryto liczne ślady osadnictwa z okresu plemiennego (VIII-X w.) w postaci reliktów grodów i osad. Pomimo prowadzonych od ponad pięćdziesięciu lat badań wykopaliskowych oraz powierzchniowych w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski, jeszcze do niedawna nie było znane ani jedno cmentarzysko, które można było wiązać z wczesnośredniowiecznym

osadnictwem w dolinie Chodelki. Wszystkie znane dotąd w literaturze wczesnośredniowieczne nekropole leżą kilkanaście kilometrów na południowy wschód – w pobliżu miasta Opole Lubelskie oraz wsi Niezdów, Baba, Skoków i Łaziska.

Ostatnie badania

Stan ten zmieniły badania prowadzone w ostatnich latach na obszarze Kotliny Chodelskiej przez ekipę archeologów z Instytutu Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie. Pozostałości domniemanych kurhanów odkryliśmy nieopodal grodziska w Żmijowiskach, w lesie określanym przez okolicznych mieszkańców mianem „szwedzkie mogiły". Badania archiwalne pozwoliły na zlokalizowanie zniszczonego kurhanu położonego w pobliżu grodziska w Podgórzu. Jednak najciekawszego i najważniejszego odkrycia dokonano w chodelskim lesie – liczące przeszło 30 kurhanów doskonale zachowane wczesnośredniowieczne cmentarzysko. Słowiańskie pochówki nie należą do bogatych.

Pierwsze przebadane kurhany kryjące pochówki mężczyzn spalonych i złożonych do grobów wraz z końmi oraz elementami uprzęży końskiej okazały się ewenementem na skalę europejską. Do chwili obecnej przebadano dwa kurhany oraz przestrzenie pomiędzy grobami. Podczas wykopalisk prowadzonych w 2010 r. naukowcy odkryli pochówek ciałopalny – ponad 3,5 tysiąca przepalonych kości konia oraz nieliczne fragmenty kości ludzkich należące do mężczyzny w sile wieku. Poza tym fragmenty naczyń glinianych oraz wykonane z brązu elementy rzędu końskiego. Pierwotnie zawartość stosu ciałopalnego ze szczątkami zmarłego złożono na szczycie usypanego na planie kwadratu kopca. **Wczesnośredniowieczne pochówki ciałopalne koni są bardzo rzadkie i zupełnie nietypowe dla Słowian**. Spotykamy je wyłącznie w północno-wschodniej Rusi, na obszarze objętym osadnictwem skandynawskim oraz ugrofińskim. Nieliczne pochówki datowane na VIII-IX w. zanotowano także nad środkową Dźwiną, na obszarze dzisiejszej Białorusi gdzie osadnictwo słowiańskie spotykało się z kulturą ludów bałtyckich..

„W bieżącym roku zlokalizowaliśmy kolejne kurhany, w znacznej odległości – przeszło 1000 m – od znanych już mogił. Jest wielce prawdopodobne, że kolejne groby wciąż czekają na odkrycie" – uważa Łukasz Miechowicz. Naukowcy planują skorzystać z nowoczesnej technologii. Obecnie starają się o środki na wykonanie lotniczego skaningu laserowego (LIDAR) dla obszaru cmentarzyska oraz całej Kotliny Chodelskiej.

Odkryte zabytki będą prezentowane w formie wystawy na „Majówce Archeologicznej w Chodliku". Wyniki badań na bieżąco publikowane są na profilu misji: www.facebook.com/chodlik

24 listopada 2010 roku Lubelski Konserwator Zabytków w Lublinie wpisał do rejestru zabytków województwa lubelskiego cmentarzysko kurhanowe w Chodliku. Ów wpis obejmuje obszar o łącznej powierzchni ok. 3,5 ha, na której zlokalizowanych jest 29

kurhanów zgrupowanych w trzech skupiskach. To wczesnośredniowieczne cmentarzysko datowane jest na VIII-XI wiek.

Karczmiska, które od XVI wieku były stacją postojową, z kilkoma karczmami, na drodze Kazimierz – Opole w wieku XV stają się ośrodkiem parafialnym, a co najmniej od początku XVI stulecia istnieje tu folwark królewski i drewniany dwór wraz z ogrodem. O dalszym rozwoju tego folwarku świadczy istnienie w XVII wieku młyna wodnego, a w stuleciu XIX – gorzelni i wiatraka. Lustracja z 1661 roku potwierdza, że Karczmiska były siedzibą wójtostwa. W latach 40-tych XIX wieku powstaje zespół rezydencjonalny Ignacego Wessela. W XVII wieku na południowy – zachód od Karczmisk powstaje nowa wieś – Chodlik, która również weszła w skład starostwa kazimierskiego. O wysokim poziomie jej zagospodarowania już w XVII stuleciu, świadczy wzniesienie tu dwóch młynów wodnych.

Tradycja młynarska tej części Chodlika przetrwała do czasów współczesnych w postaci utrwalonej nazwy topograficznej – Chodlik Młyny Wieś. Krajobraz kulturowy Gminy jest trudny do jednoznacznej delimitacji, ponieważ cechuje się znacznym stopniem rozproszenia. Ze względu na to, że na obszarze gminy większość wsi nie zachowała tradycyjnej zabudowy, zasadniczym kryterium wyboru jest układ planistyczny. Do zachowanych pierwotnych układów przestrzennych należy zaliczyć Karczmiska (średniowieczna wielodrożnica), oraz sznurowe układy ruralistyczne– Wymysłów, Słotwiny i Głusko.

W ramach waloryzacji krajobrazu nie stwierdzono jednostek o dobrze zachowanym układzie historycznym oraz zachowanymi kluczowymi elementami zabudowy. Jedynie założenie dworsko– parkowe w Karczmiskach stanowi historyczny układ przestrzenny o wysokich walorach. Mniejsze walory posiadają układy rozproszone oraz rzędowe, mocno przekształcone. Zabudowa tradycyjna, z reguły słabo zachowana, znajduje się w różnym stanie. Zdecydowanie dominują krajobrazy współczesne, są to głównie obszary zabudowy zagrodowej, rolniczej, wyjątkowo– zabudowa pełniąca funkcje obsługi rolnictwa i miejscowej ludności.

Zgodnie z metodą prof. Janusza Bogdanowskiego, projekt opracowania problematyki ochrony wartości kulturowego krajobrazu i środowiska w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jest przyznanie terenom jednorodnym pod względem zachowania substancji zabytkowej odpowiedniej polityki ochrony. Przyjęto, iż ścisłej ochronie konserwatorskiej „A” powinny podlegać tereny, na których zachowały się duże zespoły historycznej architektury i oryginalne ich rozplanowanie. Na terenie Gminy Karczmiska są to: Zespół Pałacowo – Dworski w Karczmiskach, zespół kościelny oraz grodzisko wczesnośredniowieczne w Chodliku.

Do ochrony częściowej „B” (strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej) zalicza się obiekty figurujące w ewidencji dóbr kultury, stanowiące o tożsamości kulturowej terenu gminy. Strefa ochrony krajobrazowej dziedzictwa kulturowego „K” obejmuje obszary pozbawione ważniejszych elementów historycznych, ale stanowiące rodzaj otuliny dla innych wartościowych obiektów zaliczonych do strefy „A” oraz jest zabezpieczeniem odpowiedniej

ekspozycji dla elementów w strefie „B”. Obejmuje to w szczególności średniowieczne układy wielodrożnicowe w Karczmiskach, sznurowe w Wolicy, Słotwinach i Głusku jak również łanowy układ pól rozmierzenia magdeburskiego.

Zabytki na terenie Gminy Karczmiska

Na terenie gminy Karczmiska znajdują się następujące obiekty wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków:

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Uwagi
1.	Karczmiska Pierwsze	Zespół dworsko-parkowy	Karczmiska Pierwsze, Działka 1108,1109	RZ
2.	Karczmiska Drugie	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Wawrzyńca	Karczmiska Drugie, nr działki 165	RZ
3.	Karczmiska Pierwsze	Zespół Nałęczowskiej Kolei Dojazdowej (obecnie Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa): (torowisko z torami i rozjazdami, magazyn handlowy (drewniany), waga platformowa, budynek stacji (drewniany), budynek administracyjny (drewniany), kuźnia, dawna parowozownia, budynek mieszkalny (drewniany))	Karczmiska Pierwsze nr działki 2659, 2481, 1841,	RZ
		Nałęczowska Kolej Dojazdowa(obecnie Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa) (budynek administracyjny w zespole stacji, wodociągowa wieża ciśnień - kolejowa, lokomotywownia (nowa) x 2, budynek mieszkalny przy wieży ciśnień)	Karczmiska Pierwsze nr działki 2659	WEZ

4.	Głusko Duże Kolonia	Kapliczka św. Jana Nepomucena	Głusko Duże Kolonia, nr działki 177	WEZ
5.	Głusko Duże	Kapliczka Jezusa Chrystusa XX w.	Głusko Duże, nr działki 412	WEZ
6.	Karczmiska Pierwsze	Dawny budynek Urzędu Gminy	Karczmiska Pierwsze, nr działki 1106	WEZ
7.	Chodlik (las)	mogiła pomordowanych mieszkańców m. Chodlik z II wojny światowej (1942 r.)	Chodlik, nr działki 1212	WEZ
8.	Karczmiska Drugie	cmentarz rzymsko-katolicki wraz z mogiłami pomordo-wanych z I wojny św. (1914-1915)	Karczmiska Drugie, działka nr 180	WEZ
9.	Karczmiska Pierwsze	Pomnik ku czci poległych za niepodległość (ok. 1930 r.)	Karczmiska Pierwsze Plac Niepodległości, Nr działki 1447	WEZ
10.	Bielsko	Kapliczka z XX w. (1931 r.)	Bielsko, działki 552	WEZ
11.	Bielsko	mogiła zbiorowa poległych z I wojny św. kurhan (1914-1915)	Bielsko, działka nr 582	WEZ
12.	Chodlik (Las Chodelski)	Kapliczka „Zjawienie” z XX w. (1935 r.) wraz z mogiłą 4 pomordowanych mieszkańców m. Kazimierzów z II wojny światowej	Chodlik, nr działki 2822	WEZ
13.	Głusko Duże Kolonia	Krzyż granitowy z XX w. (1932 r.)	Głusko Duże Kolonia, nr działki 689,	WEZ
14.	Karczmiska Drugie	Krzyż granitowy z XX w. (1919 r.)	Karczmiska Drugie ul. Wesoła, nr działki 1527	WEZ
15.	Karczmiska Drugie	Figura Chrystusa Króla z XX w. (1918 r.) obok kościoła parafialnego)	Karczmiska Drugie ul. Św. Wawrzyńca, nr	WEZ

			działki 165	
16.	Karczmiska Drugie,	Budynek dawnej mleczarni z XX w. (1933 r.)	Karczmiska Drugie, ul. Starowiejska, działka nr 35/3	WEZ
17.	Słotwiny	Kapliczka z XX w.	Słotwiny, nr działki 191/1,	WEZ
18.	Słotwiny	Kapliczka z pocz. XX w.	Słotwiny, nr działki 606	WEZ

RZ – rejestr zabytków
WEZ – wojewódzka ewidencja zabytków[1] http://www.lublin112.pl/lubelskie-jakiego-nie-znacie-kurhany-w-chodliku/

3.4. Środowisko przyrodnicze i ekologia

Gmina zachowała duże bogactwo przyrodnicze, niezniszczone gleby o wielkim potencjale biologicznym i tradycyjny wiejski krajobraz rolniczy. Tradycyjne, przyjazne postawy przyrody, tradycyjne sposoby gospodarowania, wykorzystywanie starych odmian i ras roślin i zwierząt, składające się w sumie na krajobraz rolniczy są wielką wartością i dziedzictwem kulturowym i ekologicznym. Trzeba dokładać starań by wykorzystać wielki potencjał gleb rolnych w kierunku produkcji żywności o podwyższonej jakości zarówno w warunkach ekstensywnej, jak i intensywnej produkcji roślinnej i zwierzęcej. Z zagadnieniem tym wiążą się m.in. takie działania jak: wprowadzanie systemów zagospodarowania odpadów, tworzenie małych zbiorników wodnych, planowanie zagospodarowania, a także działania edukacyjne z zakresu ochrony środowiska. Na terenie gminy Karczmiska w jednolitym krajowym systemie prawnej ochrony przyrody występują:

1. Fragment Kazimierskiego Parku Krajobrazowego- obejmuje powierzchnię 0,5 km^2 (0,3% powierzchni gminy), obejmuje środkowo – zachodnią część gminy.
2. Strefa ochronna (otulina) parku krajobrazowego - obejmuje powierzchnię 35,6 km^2 (37,4 % powierzchni gminy) obejmuje środkowo – zachodnią i północną część gminy.
3. Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu - obejmuje 37,5 km^2 powierzchni gminy (46,1 % powierzchni gminy) obejmuje południową część gminy.

W rejonie działu wodnego między zlewniami Grodarza, Potoku Witoszyńskiego i Potoku z Karczmisk, przy szosie Słotwiny – Uściąż w okolicach Czerwonych Łąk na powierzchni około 8,0 ha występują cenne zbiorowiska roślinne, mające charakter użytku ekologicznego. Teren obejmuje oczko wodne, przyległe do niego zbiorowiska torfowiskowe i łąkowe, oraz fragment lasu i zarośli. Stwierdzono tu występowanie 18 gatunków roślin rzadkich i ustawowo chronionych.

Pomniki przyrody:
Na terenie gminy znajdują się cztery zatwierdzone pomniki przyrody:

- Dąb szypułkowy „Władek” o obwodzie 828 cm, rosnący w gospodarstwie Pani Wojnickiej w miejscowości Karczmiska Pierwsze
- Lipa drobnolistna o obwodzie 340 cm, rosnąca na terenie zespołu dworsko – parkowego w Karczmiskach Pierwszych
- Grab zwyczajny o obwodzie 300 cm, rosnący na terenie zespołu dworsko – parkowego w Karczmiskach Pierwszych
- Platan klonolistny o obwodzie 350 cm, rosnący na terenie zespołu dworsko – parkowego w Karczmiskach Pierwszych.

Parki wiejskie:
W centrum miejscowości Karczmiska wokół zabytkowego dworu znajduje się park dworski dobrze zachowany o powierzchni 3 ha. Wpisany został do rejestru zabytków w 1979 r. poddany rewitalizacji w ramach projektu pt.: „Odnowa Centrum m. Karczmiska Pierwsze wraz z Rewitalizacją Parku” w 2013 ze środków RPO WL 2007-2013, oraz w ramach projektów pn.: „Odnowa Centrum m. Karczmiska Pierwsze wraz z rewitalizacją parku – etap II” oraz „Kontynuacja Odnowy miejscowości Karczmiska Pierwsze (ogrodzenie zewnętrzne parku)” ze środków PROW na lata 2007-2013.

3.5. Infrastruktura komunikacyjna

Powiązania wewnętrzne i zewnętrzne Gminy

Przez teren gminy przebiega droga wojewódzka relacji Puławy – Opole Lubelskie – Annopol. Jej długość na terenie Gminy wynosi 12 km. Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg. Sieć drogowa jest budowana nadal, tworzy się nowe połączenia drogowe pomiędzy wsiami i utwardza się ulice wiejskie. Łącznie w gminie znajduje się 113 km dróg kategorii wojewódzkiej, powiatowej i gminnej, z czego 83 km posiada nawierzchnię asfaltową. Układ podstawowy uzupełnia sieć dróg powiatowych. Wszystkich dróg powiatowych jest 44,756 km w tym z nawierzchnią bitumiczną 40,243 km. Dróg gminnych numerycznych jest 34 km., w tym: dróg utwardzonych 10,8 km, ulepszonych żużlem 5,4 km, dróg gruntowych 14,8 km Niezbędna jest budowa nowych i modernizacja istniejących dróg gminnych. Drogi gminne i powiatowe realizują przede wszystkim powiązania komunikacyjne wewnątrz gminy oraz powiązania lokalne z miejscowościami w gminach ościennych.

Układ kolejowy

Przez teren Gminy Karczmiska nie przebiegają linie kolejowe szerokotorowe. Przebiega tylko linia kolejki wąskotorowej relacji Opole Lubelskie – Karczmiska – Nałęczów – obecnie Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa, której właścicielem jest Powiat Opolski.

Historia Nałęczowskiej Kolei Dojazdowej sięga końca XIX w., kiedy to liczni prywatni właściciele dużych majątków ziemskich, zapatrzeni w sukcesy przeżywających rozkwit i ekspansję linii kolejowych, podejmują próby budowy własnych linii szynowych, pierwotnie często drewnianych później żelaznych celem ułatwienia masowego transportu, przy braku dróg lokalnych utwardzonych. Zachowane mosty, wiadukty, przepusty i tory to obiekty, których walorów kulturowych nie sposób przecenić. Kolejka wąskotorowa dzięki zachowanej infrastrukturze technicznej stanowi atrakcję dla licznych grup i wycieczek, zwłaszcza młodzieżowych. Kontakt z nią zaznajamia z kulturą techniczną, historią techniki, a zwłaszcza kolejnictwa – pełni zatem szczególną rolę dydaktyczną wobec społeczeństwa. **Na terenie Gminy Karczmiska znajdują się bardzo dobrze zachowany i odnowiony zabytkowy kompleks stacyjny i Muzeum Kolejki**.

Nałęczowska Kolej Dojazdowa w roku 2001 została wpisana przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie do rejestru zabytków województwa lubelskiego. Wpisała się ona w krajobraz typowo polskiego regionu o wybitnych walorach widokowych, przy czym każde z zachowanych odgałęzień prezentuje inne cechy tego krajobrazu. Na dzień dzisiejszy utrzymany jest tylko ruch turystyczny na trasie Karczmiska – Nałęczów Wąski, Karczmiska – Rozalin – Poniatowa, Karczmiska – Opole Lubelskie, Karczmiska – Polanówka.

Transport pasażerski

Podstawowym środkiem przewozowym w Gminie są autobusy i BUS-y. Większość linii kursuje wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Karczmiska posiadają bezpośrednie powiązania komunikacyjne z Lublinem – stolicą województwa i Warszawą – stolicą kraju oraz z ośrodkami miejskimi (Puławy, Opole Lubelskie, Nałęczów, Poniatowa, Kraśnik).

3.6. Planowanie przestrzenne w Gminie

W roku 2000 Rada Gminy Karczmiska uchwaliła dokument planistyczny „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Karczmiska" który w późniejszym okresie był kilkakrotnie zmieniany. Ostatnia obowiązująca zmiana została uchwalona przez Radę Gminy Karczmiska w sierpniu 2013 roku.

Dokument ten określa główne kierunki rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego Gminy Karczmiska, ze szczególnym uwzględnieniem:

1. restrukturyzacji rolnictwa,

2. intensyfikacji rozwoju miejscowości gminnej,
3. rozwoju przedsiębiorczości lokalnej z zagospodarowaniem przestrzeni dla rozwoju przemysłu nieuciążliwego, przetwórstwa i usług,
4. rozwoju rekreacji weekendowej i pobytowej oraz budownictwa letniskowego w miejscach atrakcyjnych dla wypoczynku,
5. zapewnienia przestrzeni dla budownictwa mieszkaniowego,
6. ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego.

W roku 2002 Rada Gminy Karczmiska uchwaliła „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Karczmiska", który to uwzględnia zasady polityki przestrzennej określone w „Studium". Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego poddawany był również kilkukrotnie pojedynczym zmianom ze względu na niezbędny, planowany rozwój. Obecnie Gmina jest w trakcie opracowywania zmian miejscowego planu zagospodarowania.

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Karczmiska"i „ Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Karczmiska" sporządzone są dla terenu całej Gminy. Dokumenty te upublicznione są na stronie BIP Gminy Karczmiska.

Gmina Karczmiska jako jednostka samorządowa jest w posiadaniu 185,3311ha gruntów w tym 143,1437 ha to drogi gminne, pozostałe obejmują: działki pod gminnymi obiektami kubaturowymi takimi jak szkoły, Urząd Gminy, lasy, łąki, pastwiska, sady tereny przemysłowe, rekreacyjno-wypoczynkowe, grunty pod stawami, grunty rolne zabudowane, rowy, nieużytki. Są to dane na dzień 15.10.2015 r.

3.7. Sfera społeczna

Ludność w Gminie Karczmiska w 2014 r.

Ogółem	5764
Mężczyźni	2880
Kobiety	2884
W wieku poprodukcyjnym:	991
W tym kobiety	452

Tabela 3, Wybrane dane statystyczne,

Źródło, GUS

Ludność	5764
Ludność na 1 km^2	61
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	58,4

Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca	2807
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca	2820
Turystyczne obiekty noclegowe	1
Porady udzielone w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	5
Lesistość	24,8
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tyś ludności	23
Pracujący na 1000 ludności	64
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	11,8
Ludność w % ogółu ludności korzystających z instalacji: Wodociągowej Kanalizacyjnej Gazowej	 76,0 13,4 35,6
Podmioty w rejestrze REGON na 10 tyś ludności w wieku produkcyjnym	593

Tab. Nr 4 Wybrane dane statystyczne na 2013 r.
Źródło: http://lublin.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lubelskie/portrety_gmin/powiat_opolski/gmina_karczmiska.pdf

Pomimo iż Gmina Karczmiska położona jest w jednym z najsłabiej zaludnionych województw, liczba osób na km2- 61 osób- jest wyższa od średniej krajowej liczby osób na km^2 na terenach wiejskich, która wynosi 52 osoby na km^2. Poziom bezrobocia w Gminie Karczmiska od 2013 r.(stopa bezrobocia 14%) systematycznie spada, W woj. Lubelskim we wrześniu 2015 stopa bezrobocia wynosiła 11,1% przy krajowym poziomie 9,7%. W powiecie opolskim i Gminie Karczmiska wynosi 11,8%. (dane GUS na 09.09.2015r)

3.8. Rynek pracy

Rynek pracy w Gminie Karczmiska

Pracujący	368
Bezrobotni zarejestrowani w tym kobiety w %	429 47,6
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	11,8
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku	12,4

produkcyjnym	

Tab. Nr 5, Wybrane dane statystyczne na 2013 r.

Źródło: GUS, http://lublin.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lubelskie/portrety_gmin/powiat_opolski/gmina_karczmiska.pdf

W Gminie Karczmiska ludność zatrudniona jest głównie w rolnictwie, sektorze publicznym i działalności gospodarczej.

Podmioty gospodarcze	Liczba	(%)
Sklepy, inne handlowe	23	15%
Bary (gastronomia)	4	3%
Handel detaliczny	24	15%
Usługi transportowe	17	11%
Usługi budowlane	12	68%
Mechanika pojazdowa	5	3%
Stolarstwo + ciesielstwo	3	3%
Tartak	1	0,5%
Elektryczne	3	3%
Stacja paliw	1	0,5%
Wulkanizacja	2	1%
Inne	56	37%
Ogółem	**151**	**100%**

Tabela nr 6: Zarejestrowane podmioty gospodarcze

Powyższa tabela prezentuje jakie tendencje istnieją w działalności gospodarczej w Gminie Karczmiska. Należy wspomnieć również, że zauważalny jest również rozwój działalności gospodarczej z zakresu turystyki.

3.9. Mieszkalnictwo

Najistotniejszym elementem infrastruktury społecznej jest stan zasobów mieszkaniowych oraz dynamika tworzenia nowych siedlisk. Zabudowę mieszkaniową gminy Karczmiska w zasadzie stanowią budynki prywatne: zagrodowe i jednorodzinne.

Gmina posiada następujące zasoby mieszkaniowe:

1) Dwa lokale w Domu Nauczyciela, Karczmiska ul. Szkolna 1, w tym: jeden lokal o powierzchni 56,6 m^2- zgłoszony do sprzedaży oraz drugi o powierzchni 38,8 m^2 zamieszkany przez emerytowaną nauczycielkę.
2) Dwa nie zamieszkane lokale w budynku dawnej szkoły w Uściążu- powierzchnia – łączna lokali to 98 m^2
3) Budynek wolnostojący, 1-mieszkaniowy, zamieszkany, ul. Starowiejska 203, Karczmiska Drugie, o powierzchni 23,1m^2

4) Budynek wolnostojący, 2- mieszkaniowy, zamieszkany, ul. Plebanka1 Karczmiska Drugie- łączna powierzchnia lokali mieszkaniowych 76 m^2.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat znacznie wzrosła dynamika modernizacji i rozbudowy istniejących budynków mieszkalnych oraz w średnim stopniu powstawania nowych siedlisk na obszarze gminy i dotyczyła głównie budownictwa zagrodowego (wynika to z ilości wydawanych przez Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim decyzji „pozwolenia na budowę").

Należy podkreślić, że dzięki przyrostowi nowych zasobów mieszkaniowych, remontów i rozbudowy istniejących budynków sytuacja mieszkaniowa ludności Gminy w ostatnich latach uległa znacznej poprawie.

Według danych GUS w 2013 roku do użytku oddano 13 mieszkań do zamieszkania.

3.10. Infrastruktura społeczna- oświata i wychowanie

Obserwując tereny wiejskie na świecie oraz w Polsce można stwierdzić, że poziom życia mieszkańców nie zawsze jest związany z dobrami naturalnymi, ale zawsze zachodzi dodatnia korelacja między wykształceniem ludności a ich poziomem życia. Powszechnie wiadomo, że relatywnie wysoki stopień wykształcenia łączy się zwykle z otwartością umysłu pozwalającego na przyswajanie i akceptację nowych rzeczy i zachowań. Wykształcenie stanowi podstawę do lepszego zrozumienia otaczającej rzeczywistości, poprawia orientację, sprzyja powstawaniu nowych pomysłów a tym samym ułatwia osiąganie sukcesu życiowego oraz zmniejsza lęk przed wszelkimi zmianami. Niskie wykształcenie ludności rolniczej i wiejskiej uważane jest za jedną z najpoważniejszych barier rozwoju obszarów wiejskich w Polsce. Powszechnie uważa się, że wykształcenie jest podstawowym składnikiem „kapitału ludzkiego" – najważniejszego czynnika rozwoju gospodarki każdego kraju i regionu. Władze Gminy Karczmiska na utrzymanie szkół przeznaczają znaczną część swojego budżetu wierząc, że jest to najlepsza inwestycja a połączona z bardzo dobrą jakością oferowanych usług edukacyjnych daje pewność dość odległego w czasie ale pewnego zwrotu zainwestowanych pieniędzy.

Od 1 września 2011 r. nastąpiły zmiany w strukturze organizacyjnej placówek oświatowych na terenie Gminy Karczmiska. Odpowiedzialny za oświatę i wychowanie w Gminie jest **Zespół Szkół w Karczmiskach**. W skład Zespołu wchodzą wszystkie placówki z terenu gminy, a siedziba mieści się w Karczmiskach Pierwszych, ul. Szkolna 1 tj. w Publicznym Gimnazjum w Karczmiskach.
Zgodnie z podjętymi Uchwałami Rady Gminy w 2011 r. oraz znowelizowanym Statutem struktura Zespołu Szkół w przedstawia się następująco:

1. Przedszkole w Karczmiskach (siedziba ul. Szkolna 1) wraz z oddziałami przedszkolnymi w Głusku i Słotwinach.

2. Szkoła Podstawowa im. Macieja Rataja w Karczmiskach ze szkołami filialnymi w Głusku, Słotwinach.
3. Publiczne Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika w Karczmiskach.

W roku 2015 w budynku przebudowanym przez Gminę, zlokalizowanym w Karczmiskach Pierwszych rozpoczął działanie gminny żłobek.

Według danych Zespołu Szkół od 1 września do naszych placówek uczęszcza następująca ilość dzieci:
- Szkoła Podstawowa w Karczmiskach 2013/2014 rok 229 uczniów,
- filia w Głusku 2013/2014 rok 40 uczniów,
- filia w Słotwinach 2013/2014 20 uczniów,
- Publiczne Gimnazjum w Karczmiskach 2013/2014 207 uczniów,
- Przedszkole w Karczmiskach (6 oddziałów Karczmiska, 2 Słotwiny, 2 Głusko w tym oddział „0" i przedszkolne) 2013/2014 rok 175 dzieci.

Źródło: https://ugkarczmiska.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/zalacznik_do_XLII.pdf

Dzieci dowożone są do szkół przez Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Karczmiskach i ta usługa jest bardzo dobrze zorganizowana.

Placówki szkolne i przedszkolne w Gminie Karczmiska są bardzo dobrze wyposażone w narzędzia i pomoce dydaktyczne. Nauczyciele i pracownicy placówek szkolnych w Gminie Karczmiska poddają się systematycznym szkoleniom. Zwiększają i uzupełniają swoją wiedzę i doświadczenie biorąc udział w różnego rodzaju szkoleniach. Zaangażowanie i poświęcenie pracy nauczycieli daje efekty w postaci wyników nauczania i osiągnięć w nauce dzieci i młodzieży z terenu Gminy Karczmiska.

Wyniki obserwacji dzieci w przedszkolu: dzieci 5 letnie osiągnęły w skali 100% wynik 81% - średni wynik grupy

Dzieci 6 – letnie osiągnęły w skali 100% wynik 87%

Wyniki egzaminu po szkole podstawowej do tej pory były nieznacznie niższe od średniej powiatu, województwa i kraju i przedstawiały się następująco:

Szkoła Podstawowa w Karczmiskach – 23,5 %,

Szkoła Podstawowa w Głusku – 21,0%,

Średnie wyniki powiatu – 24,8%,

Województwa – 25,8,

Kraju – 25,9 % .

Jednak należy podkreślić, że występuje tendencja wzrostowa i w porównaniu z rokiem ubiegłym 2014 wyniki egzaminów wyraźnie wzrosły i przedstawiają się następująco:

z języka polskiego średnia szkoły (73,4%) jest powyżej średniej powiatu (71,1%), województwa (73,0%) i kraju (73,0%),

z matematyki średnia szkoły (57,6%) jest powyżej powiatu (55,4%) i nieznacznie poniżej województwa (60,6%) i kraju (61,0%).

Te wyniki pokazują, że system oświaty działa w Gminie Karczmiska właściwie. Władze Gminy tworzą bardzo dobre warunki do edukacji szkolnej dzieci i młodzieży z terenu Gminy.

Troską Samorządu Gminy Karczmiska jest nie tylko planowany ciągły rozwój gminnej oświaty, ale również i to, aby wprowadzone zmiany i uzyskane efekty służyły zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej tak, aby poziom nauczania w Gminie Karczmiska stale wzrastał umożliwiając tym samym dalsze kształcenie młodzieży na wyższych uczelniach województwa, kraju i zagranicą, co przyczynić się może w znaczącym stopniu do rozwoju Gminy i podniesienia standardu życia jej Mieszkańców. Rozpoczęte zmiany w sferze oświaty przez Samorząd Gminy Karczmiska **w 2011** r. wychodzą naprzeciw prowadzonej rozbudowie infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i drogowej w ostatnich latach w gminie, w tym: wybudowaniu placu zabaw w Karczmiskach i Głusku, świetlicy wiejskiej w Wolicy, **boiska wielofunkcyjnego „Orlik 2012”** w Karczmiskach, rewitalizacji parku w Karczmiskach, wykonania remontu dróg w Słotwinach i Głusku oraz wybudowaniu Hali Sportowej.

3.11. Ochrona zdrowia

System opieki zdrowotnej zapewniają lekarze rodzinni. Na terenie Gminy funkcjonują: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Panaceum”, w którym przyjmuje pacjentów trzech lekarzy oraz jedna apteka.

3.12. Pomoc społeczna

"Ośrodek Pomocy Społecznej" w miejscowości **Karczmiska Pierwsze** pomaga rodzinom oraz osobom samotnym w trudnych sytuacjach życiowych. Celem działań podejmowanych przez instytucje działające w zakresie szeroko pojętej pomocy społecznej jest zapewnienie warunków życia odpowiadających godności człowieka. Na pomoc mogą liczyć osoby cierpiące z powodu ubóstwa, bezrobocia, a także bezdomne. Pomoc społeczna przeznaczona jest także dla osób niepełnosprawnych lub przewlekle chorych. Obecnie opieka społeczną objętych jest 266 rodzin (431osób) z terenu Gminy Karczmiska. Ponadto Ośrodek zajmuje się funduszem alimentacyjnym i stypendiami szkolnymi.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Karczmiskach zatrudnia 10 pracowników.

Od 2014 roku z gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zmienił siedzibę. Został przeniesiony z budynku Urzędu Gminy do budynku po posterunku policji w Karczmiskach Pierwszych.

3.13. Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gminy działa 10 Ochotniczych Straży Pożarowych w tym 2 w Krajowym Systemie Ratownictwa (OSP Karczmiska i OSP Noworąblów) oraz policja: Rewir Dzielnicowych w Karczmiskach – Komisariat Poniatowa.

3.14. Kultura

W Gminie Karczmiska działają biblioteki: Gminna Biblioteka i Dom Kultury w Karczmiskach i dwie filie w Słotwinach i Głusku, Gminna Biblioteka i Dom Kultury mieści się w zabytkowym późno klasycystycznym dworze z XIX wieku, znajdującym się w parku w centrum Karczmisk.

Do tej instytucji przynależą dwie filie biblioteczne w Głusku i w Słotwinach.

Celem działań Gminnej Biblioteki i Domu Kultury w Karczmiskach jest rozwijanie i efektywne zaspokajanie potrzeb kulturalnych, oświatowych i społecznych wszystkich grup wiekowych mieszkańców gminy. Upowszechnianie czytelnictwa, kultury, wspieranie rozwoju społeczeństwa informacyjnego, dbanie o zachowanie dziedzictwa kulturowego. Popularyzacja wiedzy, nauki i sztuki oraz upowszechnianie dorobku kulturalnego i tradycji lokalnych.

Działania GBiDK:

1. Organizowanie imprez kulturalnych.

2. Współorganizacja imprez.

3. Działalność chóru "Corda Cantando" i zespołu ludowego "Karczmiaki" oraz innych zespołów z terenu Gminy.

4. Edukacja kulturalna.

5. Zaspokajanie potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych.

6. Upowszechnianie wiedzy i kultury

7. Marketing kulturalny - promocja gminy i instytucji kultury.

8. Wydawnictwa promocyjne.

9. Platforma współpracy na polu kultury.

Przy instytucji funkcjonuje Regionalna Izba Pamięci i Tradycji oraz Karczmiska Galeria Sztuki Współczesnej

Regionalna Izba Pamięci i Tradycji w Karczmiskach powstała w 2009 roku i znajduje się na trasie szlaku rowerowego „Nitką Kolejki Wąskotorowej" przebiegającego przez zespół dworsko-parkowy w Karczmiskach. W izbie możemy obejrzeć zdjęcia dworu i właścicieli majątku z lat 1905-1939 oraz dokumenty z nimi związane. Jest kącik etnograficzny, w którym znajdują się stroje ludowe, przedmioty codziennego użytku, kołowrotki, kufer, maglownica, masielnica, żelazka, lampy naftowe, nosidła do wody, łopaty do chleba, sierp, cepy, tary do prania. Zgromadziliśmy też eksponaty z okresu II Wojny Światowej takie jak: telefon polowy, manierkę, łuski po nabojach, bagnet, niemieckie karty rozpoznawcze - „Kenkarty'', kartki na mięso i mydło, paszport dla konia . Wśród eksponatów mamy sztandar Koła Młodzieży Wiejskiej „Wici'' z lat przedwojennych oraz księgę protokołów zebrań tej organizacji z 1932 roku, Księgi protokołów Straży Pożarnej z lat 1927-1960, jak również dokumenty związane z Kolejką Wąskotorową. Miłośników literatury zapraszamy do obejrzenia „Pisma Świętego" z 1893 roku, Kantyczki z 1934 roku, oraz wydanej we Lwowie w 1920 r. książki pt. „Czahary" M. Rodziewiczówny. Cennymi dokumentami są także archiwalne akty notarialne i wiele jeszcze innych dokumentów związanych z naszą miejscowością i regionem.

Źródło: https://www.facebook.com/Gminna-Biblioteka-i-Dom-Kultury-w-Karczmiskach-915501398472481/info/?tab=overview

Ponadto:

1. Ośrodki kultury, sale zebrań: Gminna Biblioteka i Dom Kultury w Karczmiskach, sale zebrań w OSP,

2. Obiekty sakralne: Kościół Parafialny pod wezwaniem św. Wawrzyńca w Karczmiskach, Kościół w miejscowości Grabówki, kościół w Wolicy oraz 1 kaplica: w Chodliku.

3. Karczmiska Galeria Sztuki Współczesnej z pracami Mariana Adamczyka.

Na infrastrukturę kulturalno- organizacyjną Gminy składają się ponadto dwa Koła Gospodyń Wiejskich.

3.15. Sport, rekreacja i turystyka

1. Boiska sportowe: 1 obiekt komunalny użytkowany przez Gminny Klub Sportowy „Bobry" w Karczmiskach, 5 boisk sportowych przy Szkołach Podstawowych i 1 boisko sportowe „Orlik" przy Specjalnym Ośrodku Szkolno Wychowawczym w Karczmiskach.
2. Sale sportowe: sala gimnastyczna w Szkole Podstawowej: Karczmiska, dwie sale do ćwiczeń w Głusku i Słotwinach, oraz 1 sala gimnastyczna w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym w Karczmiskach.
3. W Gminie w związku z realizowaną polityką rozwoju turystyki przez władze Gminy zaczęły powstawać ośrodki wypoczynkowe, z bazą noclegową na dobrym poziomie, baza gastronomiczna jest również na razie skromna – restauracja Krampa i restauracja w ośrodku Willa Prezydent w Uściążu. Powstały ścieżki rowerowe wzdłuż szlaków turystycznych i spacerowych.
4. Na terenie miejscowości Chodlik odbywają się imprezy masowe „Majówka archeologiczna w Chodliku", mająca na celu wypromować i zaprezentować zabytki kultury archeologicznej.
5. **Hala sportowa – budowa zrealizowana przez Gminę Karczmiska w formule Partnerstwa Publiczno Prywatnego (PPP), pierwszy projekt realizowany w tej formule na terenie województwa lubelskiego.**
6. Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa - Projekt realizowany przez Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim w ramach Osi Priorytetowej VII Kultura, turystyka i współpraca międzyregionalna, Działania 7.1. Infrastruktura Kultury i Turystyki, kategoria III Infrastruktura turystyki – projekty lokalne RPO WL na lata 2007-2013. Projekt ten został zrealizowany wspólnie z Gminą Karczmiska i Muzeum Nadwiślańskim w Kazimierzu Dolnym.
   Zakres Gminy Karczmiska obejmuje Odnowę Centrum miejscowości Karczmiska Pierwsze wraz rewitalizacją parku.

7. Szlaki rowerowe Powiatu Opolskiego biegnące przez tereny Gminy Karczmiska :

   1) Dolina Chodelki (kolor niebieski) biegnie od Kolonii Borów (Gm. Chodel) – Borów – Jeżów – Chodel – Budzyń - Wólka Komaszycka – Emilcin - Opole Lubelskie (Zespół Szkół Nr 1) – Pomorze **– Chodlik** – Żmijowiska (most na rzece Jankówce) – Kosiorów – Polanówka – Dobre – Podgórz (Gm. Wilków),
   2) Nitką kolejki wąskotorowej (kolor czarny) biegnie z Opola Lubelskiego (stacja kolei wąskotorowej) – Grabówka (most na rzece Chodelce) – Darowne – Poniatowa (okolice stacji wąskotorowej) – Kraczewice (Kościół) – Poniatowa (Henin) – Poniatowa (Sporniak) – Rozalin (stacja kolei wąskotorowej) – Kazimierzów (droga wojewódzka) – Pomorze – **Chodlik - Karczmiska Pierwsze (Zespół Pałacowo-**

Parkowy) – Wymysłów (stacja kolei wąskotorowej) – Obliźniak (stacja kolei wąskotorowej) – Zaborze – Zofianka (las) – Kębło (Gm. Wąwolnica),

3) Kazimierz Dolny – Opole Lubelskie – Bęczyn (kolor żółty) biegnie z Kazimierza Dolnego - Cholewianka - **Zagajdzie** – Rogów (Gm. Wilków) – Polanówka - **Las Chodelski - Bielsko –** Pomorze - Opole Lubelskie (Zespół Szkół Nr 1) – Grabówka (most na rzece Chodelce) – Dębiny – Siewalka (Szkoła Podstawowa) – Ruda Godowska (przepust drogowy na cieku wodnym) – Budzyń - Wólka Komaszycka - Puszno Godowskie – Dąbrowa Godowska – Świdno - Majdan Bobowski – Kol. Boby - Natalin – Bęczyn (Gm. Urzędów),
4) **Chodlik (grodzisko) – Zjawienie (kapliczka) – Karczmiska Stacja Kolei Wąskotorowej (kolor zielony).***

***Pogrubioną czcionką** wyróżniono miejscowości, przez które biegną szlaki rowerowe przez teren Gminy Karczmiska. Trasy przebieg szlaków opracował Pan Jacek Rosły pracownik Starostwa Powiatowego w Opolu Lubelskim.

3.16. Rolnictwo

Powierzchnia Gminy Karczmiska wynosi 95,21 km^2 a udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej stanowi 70,8%. Gmina jest typowym rejonem rolniczym. Ogólna liczba mieszkańców wynosi 5764 osób. Większość okolicznej ludności prowadzi własne gospodarstwa rolne. Inni często znajdują zatrudnienie w zakładach produkcyjnych i usługowych znajdujących się na terenie Gminy i poza nią. Gospodarka gminy opiera się głównie na rolnictwie. Użytki rolne stanowią 70,8% obszaru gminy. Na terenie gminy znajduje się ok. 2700 gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia użytków rolnych na indywidualne gospodarstwo wynosi 4.5 ha. Przeważają małe gospodarstwa rodzinne. Tylko ok. 50 gospodarstw posiada areał większy od 10 ha. Największe gospodarstwa liczą od 30 do 40 ha.

Wiodącym kierunkiem działalności rolniczej na terenie Gminy jest uprawa zbóż, ziemniaków, oraz roślin przemysłowych. Na terenie Gminy funkcjonuje kilkadziesiąt znakomitych gospodarstw sadowniczych, plantacji malin, porzeczek i truskawek. Rolnicy Gminy produkują znaczne ilości owoców i warzyw. Występuje także uprawa chmielu i buraków cukrowych. Do niedawna na terenie Gminy rozwinięta była również hodowla bydła i trzody chlewnej. Obecnie z uwagi na brak zbytu ta produkcja zmalała. Ze względu na brak uciążliwego przemysłu i nieskażone środowisko, a także niski poziom nawożenia mineralnego i chemizacji rolnictwa, wytworzone produkty rolne posiadają walory zdrowej żywności i stanowią znakomity surowiec przetwórczy. Rozdrobnienie gospodarstw rolnych powoduje, że znaczna część ludności szuka zatrudnienia poza rolnictwem.

3.17. Podmioty gospodarcze

Na terenie Gminy Karczmiska zarejestrowanych jest 151 podmiotów gospodarczych, z czego zdecydowaną większość, stanowią podmioty prywatne. Jednym z czynników, który dodatnio wpływa na zainteresowanie potencjalnych inwestorów, jednocześnie na determinację rozwoju lokalnego oraz jego główne kierunki są atrakcyjne tereny pod względem rolniczym i turystycznym Na terenie Gminy możliwe jest prowadzenie różnej działalności. Gmina Karczmiska jest rejonem, który charakteryzuje wysoko wydajna produkcja sadownicza, skąd wynika zapotrzebowanie na rozwój przetwórstwa owoców. Teren Gminy jest w dużym procencie zalesiony, tak więc można tu rozwinąć skup i przetwórstwo owoców leśnych oraz szeroko rozumianą turystykę. Nie bez znaczenia są znaczne zasoby siły roboczej, oraz jej niskie koszty. Gmina stosuje też znaczące preferencje w opodatkowaniu dla podmiotów gospodarczych rozpoczynających działalność na jej terenie.

Z uwagi na zalety krajobrazu i klimatu Gminy, sąsiedztwo Kazimierza Dolnego i Nałęczowa, położenie w granicach i strefie ochronnej Kazimierskiego Parku Krajobrazowego coraz większego znaczenia nabierają walory turystyczno – rekreacyjne. **Istnieje więc zapotrzebowanie na inwestycje w zakresie tworzenia bazy turystycznej i wypoczynkowej**, ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki. **Dla rozwoju działalności pozarolniczej korzystne jest posiadanie na terenie gminy potencjalnych terenów do wykorzystania pod działalność gospodarczą**.

W poszczególnych sekcjach dominują różne formy działalności usługowej, przede wszystkim podmioty handlowe oraz oferujące usługi w segmencie budownictwa oraz transportu.
Podmioty te zawarto w poniższym zestawieniu:

Podmioty gospodarcze	Liczba	(%)
Sklepy, inne handlowe	23	15%
Bary (gastronomia)	4	3%
Handel obwoźny	24	15%
Usługi transportowe	17	11%
Usługi budowlane	12	68%
Mechanika pojazdowa	5	3%
Stolarstwo + ciesielstwo	3	3%
Tartak	1	0,5%
Elektryczne	3	3%
Stacja paliw	1	0,5%
Wulkanizacja	2	1%
Inne	56	37%

Ogółem	**151**	**100%**

Tabela nr 7, Podmioty gospodarcze w Gminie Karczmiska

Brak jest również wyraźnej specjalizacji. Praktycznie nie wytwarza się wyrobów związanych z lokalną tradycją (rzemiosło, drobna wytwórczość) oraz nie oferuje się specyficznych, związanych wyłącznie z tym terenem usług.

Podmioty gospodarcze z branży turystycznej:

Gospodarstwo agroturystyczne –Małgorzata i Stanisław Ogonek- Karczmiska Pierwsze

Gospodarstwo agroturystyczne- Marian Molda- Noworąblów

Gospodarstwo Agroturystyczne- Paweł Piekoś- Uściąż

Gospodarstwo agroturystyczne- Hanna Woźniak- Słotwiny

Gospodarstwo agroturystyczne- Piotr Rutyna- Głusko Duże

Agroturystyka „ W Lesie" – Robert Ostrach –Uściąż Kolonia

Gospodarstwo Agroturystyczne – Henryk Górecki – Zaborze

Centrum Usług Turystycznych –Villa Prezydent- Paweł Piekoś- Uściąż

Zagrodowa Osada- Renata Karow - Uściąż

Zagajdzie – noclegi- Katarzyna Wasilewska

Chata Morgana – Sebastian Dudek- Karczmiska Pierwsze

Domki Rekreacji Indywidualnej –Maria Szaniawska-Borkowska – Karczmiska Pierwsze

Ośrodek SPA Ruska Bania - Matusiak Zbigniew – Głusko Małe

Vital House s.c Agnieszka Panecka, Bartosz Panecki -Uściąż

Restauracja Krampa- S.C. K. Bartnik A. Kuchta- Karczmiska Pierwsze

3.18. Leśnictwo

Lasy i grunty leśne (zalesione i zakrzewione) zajmują powierzchnię około 2 050 ha, co stanowi 22,1 % powierzchni całej gminy. Zwarte kompleksy leśne występują w południowo-zachodniej części gminy między Karczmiskami i Chodlikiem, są to: las

chodelski i las Zagajdzie. Dominują tutaj drzewostany sosnowe z domieszką dęba i brzozy. Lasy Państwowe wchodzą w skład Nadleśnictwa Kraśnik, Leśnictwa Karczmiska. Tworzą one kilka zwartych kompleksów leśnych. Według tabeli klas wieku w lasach państwowych przeważają drzewostany przedrębne (III i IV klasa wieku) zajmują one około 70 %powierzchni. Brak jest drzewostanów przeszłorębnych (starych). Gatunkiem dominującym jest sosna. Zainwentaryzowana masa drzewostanów wynosi około 135 000 m^3 czyli około 183 m^3/ha. Zgodnie z obowiązującym planem w ciągu 10 lat do użytkowania rębnego przewidywane jest około 55 ha drzewostanów czyli ponad 8 000 m^3 drewna. W użytkowaniu przedrębnym planowane jest pozyskanie około 13 000 m^3 drewna. Lasy prywatne na terenie gminy zajmują 1 300 ha. Głównym gatunkiem jest sosna. Przeważają drzewostany przedrębne, średnich klas wieku (III i IV), zajmują one 90 % powierzchni lasów prywatnych.

Z danych uzyskanych od leśniczego nadzorującego gospodarkę leśną w lasach prywatnych, można stwierdzić, że pozyskanie drewna w wysokości około 1 150 m^3 rocznie jest dostosowane do produkcyjności istniejącego drzewostanu i nie stwarza zagrożeń co do struktury i stanu istniejącego drzewostanu. Właściciele pozyskują drewno głównie w niewielkich ilościach na potrzeby własne, najczęściej na budowę lub na opał. Na terenie gminy istnieje duże zainteresowanie zalesianiem gruntów najsłabszych klas V i VI, nieprzydatnych do produkcji rolnej. Dla gminy została opracowana granica polno – leśna, tzn. zostały wyznaczone tereny do zalesień. Sukcesywne ich zalesianie zwiększy znacznie udział lasów w ogólnej powierzchni, a jednocześnie zmniejszy powierzchnię nieużytków i gruntów nieprzydatnych dla innych celów.

3.19. Infrastruktura techniczna

Poziom wyposażenia Gminy Karczmiska w poszczególne elementy infrastruktury technicznej przedstawia się następująco:
Zaopatrzenie w wodę-główną zasadą gospodarki wodno-ściekowej jest ochrona zasobów wód stanowiących źródło zaopatrzenia ludności i rozwoju gospodarki, pod kątem zabezpieczenia perspektywicznego bilansu potrzeb, oraz odnawialności zasobów wód podziemnych. Wyznacza się strefy ujęć wód podziemnych. Zaopatrzenie gminy w wodę odbywa się poprzez:
- zorganizowany system wodociągów wiejskich, zasilanych z ujęć podziemnych tj. z hydroforni Karczmiska, Wymysłów, Wolica, Uściąż i Zaborze,
- indywidualne ujęcia wody w zabudowie rozproszonej i kolonijnej.

Zaopatrzenie w wodę z wodociągów gminnych posiada 97 % mieszkańców gminy.
Brak wodociągów w miejscowościach: Uściąż Kolonia, Kolonia Karczmiska Drugie (Rejtmanówka), Zaborze (tzw. Zajączków), Głusko Duże Kolonia (tzw. Solec).

Kanalizacja i oczyszczanie ścieków- w ramach programu „PHARE 2000” w roku 2004 gmina zakończyła budowę oczyszczalni ścieków mechaniczno-biologicznej o przepustowości 350

m^3/d. W roku 2004 w ramach programu SAPARD prowadzona była również budowa I-go etapu kanalizacji w miejscowości Karczmiska Pierwsze dla 98 odbiorców, która została zakończona i nastąpiło podłączenie odbiorców do nowo wybudowanej oczyszczalni ścieków. Do tego czasu działała stara oczyszczalnia ścieków w miejscowości Karczmiska Pierwsze do której podłączone były wszystkie budynki użyteczności publicznej: szkoły, zakłady pracy zlokalizowane w centrum ośrodka gminnego i 20-sto rodzinny blok mieszkalny, oraz mniejsze budynki mieszkalne. Po wybudowaniu kanalizacji – etap I nastąpiło przełączenie kanalizacji na oczyszczalnię nową, a stara została wyłączona z eksploatacji. Została opracowana dokumentacja techniczna i Gmina uzyskała decyzję „Pozwolenie na budowę" na II-gi etap budowy kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Karczmiska Pierwsze- część, Karczmiska Kolonia – część, Karczmiska Drugie – część, Głusko Duże Kolonia - część i Głusko Duże -część. Następnie przygotowywane będą etapy sukcesywnie w miejscowościach takich jak: Karczmiska Drugie i Karczmiska Drugie Kolonia, Wymysłów. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Gminy Karczmiska ustala się lokalizację oczyszczalni w miejscowościach takich jak: Głusko Duże, Uściąż, Chodlik, Bielsko. Dla zespołów zabudowy rozproszonej, kolonijnej i przysiółków, oraz indywidualnych obiektów zakłada się tworzenie indywidualnych systemów kanalizacyjnych – z wywozem ścieków taborem asenizacyjnym do punktów zlewnych oczyszczalni zbiorczych. Przydomowe oczyszczalnie ścieków dopuszcza się jedynie przy korzystnych warunkach hydrogeologicznych i odpowiedniej wielkości działki.

Gospodarka cieplna- na terenie gminy brak jest centralnego zaopatrzenia w ciepło. Budynki użyteczności publicznej posiadają lokalne kotłownie gazowe z wyjątkiem niektórych np. budynku byłej Szkoły Podstawowej w Uściążu, który, posiada lokalną kotłownię koksowo-węglową. Budownictwo mieszkaniowe bazuje na własnych lokalnych systemach grzewczych, wykorzystujących: węgiel, drewno, i gaz.

Gazownictwo-Gmina Karczmiska zasilana jest ze stacji redukcyjno-pomiarowej I0 zlokalizowanej pod Wymysłowem, do której doprowadzony jest gazociąg wysokociśnieniowy. Sieć gazowa zasilana średnim ciśnieniem została wykonana w miejscowościach takich jak: Wolica i Wolica Kolonia, Głusko Małe, Głusko Duże i Głusko Duże Kolonia, Noworąblów, Zaborze i Zaborze Kolonia, Wymysłów, Słotwiny, Karczmiska Pierwsze i Karczmiska Pierwsze Kolonia., Karczmiska Drugie i Karczmiska Drugie Kolonia., Uściąż, Uściąż Kolonia. Gmina jest zgazyfikowana w 82 %. Brak jest sieci gazowej w następujących miejscowościach: Górki, Bielsko, Chodlik, Jaworce, Zagajdzie, Mieczysławka, Słotwiny Kolonia tzw. (Czerwone Łąki) i Zaborze Kolonia (Zajączków). Mieszkańcy tych miejscowości korzystają z gazu płynnego w butlach.

Telekomunikacja-sieci telekomunikacyjne w Gminie Karczmiska podlegają pod rejon w Kraśniku Telekomunikacji Polskiej S.A. w Lublinie. Do centrali w Karczmiskach doprowadzono linie światłowodowe od strony Niezabitowa, poprzez Wymysłów i w kierunku Wilkowa. Gmina jest stelefonizowana w 99 %.

Elektroenergetyka-linie elektroenergetyczne w gminie Karczmiska podlegają w całości pod Zakład Energetyczny „LUBZEL" S.A. w Puławach. Sieć elektroenergetyczna zasilana

jest liniami średniego napięcia z GPZ „Kazimierz Dolny" i „Opole Lubelskie". Na terenie Gminy pracują stacje transformatorowe w ilości 52. Ponadto na terenie gminy znajdują się trzy stacje transformatorowe nie będące w posiadaniu Zakładu Energetycznego – „SVZ" – na prywatnej działce po RDP w Głusku Dużym Kolonia.

Istniejące stacje transformatorowe są słupowe, za wyjątkiem stacji wnętrzowych nr 5,7,15 w Karczmiskach. Sieć SN – 15 kV jest wykonana w większości jako napowietrzna, natomiast zasilanie stacji nr 5,7,15 jest kablowe. Oświetlenie uliczne w miejscowościach gminy występuje jako dodatkowy obwód na liniach napowietrznych nn. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Karczmiska przewidziana jest adaptacja istniejącego układu sieci średniego napięcia, oraz zakłada się jego rozbudowę i modernizację. Dopuszcza się lokalizację nowych stacji transformatorowych. Wyznacza się rezerwę pasa technicznego o szerokości 40 m dla projektowanej linii energetycznej wysokiego napięcia 110 kV łączącej GPZ Kazimierz Dolny z GPZ Poniatowa.

Odpady komunalne w Gminie Karczmiska odbierane są w 2015 r. od właścicieli nieruchomości z terenu Gminy przez firmę: EKO-KRAS Sp. z o.o. ul. Marii Konopnickiej 27D, 23-204 Kraśnik

Odpady przekazywane są do Regionalnej Instalacji do Przetwarzania Odpadów Komunalnych dla Regionu Puławy (tzw. RIPOK), prowadzonej przez Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Puławach, 24-100 Puławy, ul. Dęblińska 2. Zmieszane odpady komunalne po procesie mechaniczno-biologicznego przetworzenia i wydzieleniu ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku, a także pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczone do składowania, trafiają na składowisko odpadów zlokalizowane przy ul. Dęblińskiej 96 w Puławach. Natomiast odpady zielone przekazywane są do instalacji do przetwarzania odpadów ulegających biodegradacji znajdującej się przy ul. Komunalnej 35 w Puławach.

Na terenie gminy funkcjonuje Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Karczmiskach, ul. Centralna 10a ze 100% udziałem Gminy. Spółka w zakresie przypisanych działań statutowych realizuje:

- zbiorowe zaopatrzenie w wodę,
- zbiorowe odprowadzanie ścieków,
- usługi przewozu osób w tym dowóz dzieci do szkół,
- usługi budowlane w tym: wodno- kanalizacyjne i robót ziemnych,
- utrzymanie zieleni publicznej,
- zimowe utrzymanie dróg,
- utrzymanie przystanków komunikacji publicznej.

W ramach przekazanego majątku gminy Spółka zarządza 5-cioma ujęciami wody oraz oczyszczalnią ścieków. Posiada 7 autobusów, 2 busy, koparkę, równiarkę, ciągnik, 2 pługi odśnieżne i kosiarki. Zakład zatrudnia 23 osoby.

Instalacje OZE

Według listy krajowej zamieszczonej na stronie Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Gmina Karczmiska otrzymała wsparcie na realizację operacji pn. „Budowa mikroinstalacji prosumenckich na terenie Gminy Karczmiska." Jest to operacja w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej," objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013. Gmina Karczmiska uplasowana została na 72 miejscu tej listy.

Na terenie gminy Karczmiska zamontowana 48 instalacji (o mocy 3 kW). Instalacje służą do przetwarzania energii promieniowania słonecznego w energię elektryczną na potrzeby gospodarstwa domowego. Instalacje zamontowano w gospodarstwach indywidualnych.
Dofinansowanie wynosiło 90% netto.
Całkowity koszt operacji (w zł z VAT) wyniósł: 762 499,48 zł.
Koszty kwalifikowane operacji wyniosły: 703 906,93 zł.
Wnioskowana kwota pomocy wyniosła 633 516,00 zł.
Inwestycja w fotowoltaikę zwiększa bezpieczeństwo ekologiczne i daje impuls do rozwoju gospodarczego terenów Gminy.

3.20. Zagrożenia przyrody

Główne zagrożenia ekologiczne. Podstawowe zagrożenia w prawidłowym funkcjonowaniu środowiska naturalnego związane są z:

1. nieuregulowaną do końca gospodarką wodno- ściekową: przestarzała technologia gminnej oczyszczalni ścieków, braki ekologicznych oczyszczalni przydomowych oraz nieszczelność szamb w gospodarstwach indywidualnych powoduje zanieczyszczenie wód podziemnych, i powierzchniowych,

2. stosowaniem środków chemicznych do zwalczania szkodników w lasach i na gruntach rolnych,

3. stosowaniem w uprawach nawozów mineralnych oraz nieczystości ciekłych (m.in. gnojówka),

4. zanieczyszczeniem substancjami ropopochodnymi pasów terenów wzdłuż dróg (największe stężenie występuje przy drogach wyższych klas).

Polityka proekologiczna –w ramach działalności oświatowego programu szkół podstawowych prowadzone są akcje, prezentacje i prelekcje uświadamiające dzieci i młodzież o konieczności ochrony środowiska przyrodniczego i jego zasobów. Systematycznie, corocznie organizowane są zbiórki śmieci na terenie gminy w ramach edukacyjnych działań proekologicznych pt.: „Sprzątanie Świata". Celem gminy jest pozyskiwanie środków finansowych na realizację inwestycji ekologicznych również poprzez inwestycje w OZEoraz inicjowanie wszelkiego rodzaju działań w zakresie ochrony środowiska .

Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe -realizacja zadań ochrony przeciwpowodziowej na terenie Gminy podlega Wojewódzkiemu Zarządowi Melioracji i Urządzeń Wodnych w Lublinie Oddział Rejonowy w Opolu Lubelskim (rzeka Karczmianka, Kowalanka, Chodelka) i Gminie.

Gmina jest w trakcie aktualizacji strategicznego dokumentu pod nazwą: Gminny Program Ochrony Środowiska.

3.21. Aktywność społeczna

Organizacje społeczne działające na terenie Gminy Karczmiska:

I. Stowarzyszenia wpisane do KRS:

Towarzystwo Rozwoju Ziemi Karczmiskiej w Karczmiskach

Towarzystwo Rozwoju Ziemi Karczmiskiej powstało w 1998 r. Celem stowarzyszenia zgodnie ze Statutem jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju Gminy Karczmiska. Nasze działanie nakierowane było na poprawianie jakości życia mieszkańców (rozwój oświaty i kultury, zdrowia, historii, tradycji, rolnictwa, przedsiębiorczości). Wśród zrealizowanych zadań można wymienić pomoc w organizacji: Majówki Archeologicznej w Chodliku w 1999-2001, turnieju piłkarskiego im. płk. pil. Romualda Czopka (2001-2004), działania promujące: profilaktykę i promocję zdrowia (wykłady Specjalistów Medycyny Rodzinnej lek. med. Renaty Goliszek i lek. med. Piotr Pleszyńskiego z Praktyki Lekarza Rodzinnego Panaceum s.j. w Karczmiskach), wykłady dotyczące historii i tradycji Gminy Karczmiska (prof. UMCS Stanisława Hoczyk-Siwkowa), bieżącą współpracę z placówkami oświaty i kultury, wydawanie gazety lokalnej „Dziejopis Karczmiski” (2000-2002), utrzymywanie stałych kontaktów z osobami wywodzącymi się z Gminy Karczmiska, a zamieszkałymi w kraju i za granicą.

Stowarzyszenie "Wspólna Szkoła" – Noworąblów,

Stowarzyszenie Szlacheckiej Wsi Słotwiny- Słotwiny,

Stowarzyszenie Przyjaciół Młodzieży Niepełnosprawnej "DAJ SZANSĘ" przy Specjalnym Ośrodku Szkolno -Wychowawczym w Karczmiskach- Karczmiska Pierwsze,

S Lubelski Oddział Stowarzyszenia Producentów Żywności Metodami Ekologicznymi EKOLAND z siedzibą w Kolonii Karczmiska- Kolonia Karczmiska II,

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Nadwiślańskiej Kolei Wąskotorowe – Karczmiska,

Stowarzyszenie „Rytm Natury” – Uściąż.

Ochotnicza Straż Pożarna – na terenie gminy działa 10 jednostek OSP.

Ochotnicza Straż Pożarna w Karczmiskach

Ochotnicza Straż Pożarna w Chodliku

Ochotnicza Straż Pożarna w Głusku

Ochotnicza Straż Pożarna w Noworąblowie

Ochotnicza Straż Pożarna w Słotwinach

Ochotnicza Straż Pożarna w Uściążu

Ochotnicza Straż Pożarna w Kolonii Wolica

Ochotnicza Straż Pożarna w Wymysłowie

Ochotnicza Straż Pożarna w Zaborzu

Ochotnicza Straż Pożarna w Karczmiskach Drugich

Działalność OSP w Gminie:

1. Udział w akcjach ratowniczych,
2. Prowadzenie akcji pomocowych,
3. Udział w przebudowie infrastruktury lokalnej,
4. Podtrzymywanie kultury i tradycji narodowej,
5. Promocja kultury fizycznej i sportu.

Cele jednostek OSP działających na obszarze gminy:
1. Ochrona przeciwpożarowa,
2. Samopomoc sąsiedzka,
3. Pomoc ludziom dotkniętym klęskami żywiołowymi,
4. Działalność na rzecz ochrony środowiska,
5. Wspomaganie rozwoju społeczności lokalnej,
6. Promocja sportu, kultury oraz tradycji i kultury ludowej.

Straż Pożarna służy pomocą ludności Gminy Karczmiska w sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia.

II. Kluby sportowe:

Gminny Klub Sportowy „Bobry” w Karczmiskach Pierwszych- powstał w 1994 roku, drużyna piłkarska od wielu lat bierze udział w rozgrywkach na szczeblu wojewódzkim, aktualna klasa „A”.

Ludowy Zespół Sportowy „ Victoria” Wolica

Strażacki Klub Sportowy „KS Zaborze” - w likwidacji.

Uczniowski Klub Sportowy Zespołu Szkół w Karczmiskach- w Karczmiskach Pierwszych.

III. Fundacje:
„Fundacja Kwadrat Sebastian Dudek" - Karczmiska Pierwsze Karczmiska

IV. Organizacje nie mające statusu stowarzyszenia, działające na terenie Gminy:

Koło Gospodyń Wiejskich

Działa na podstawie art. 22 ustawy z dnia 8 października 1982 r. o społeczno-zawodowych organizacjach rolników oraz uchwalonego przez siebie regulaminu. Koło Gospodyń Wiejskich broni praw, reprezentuje interesy i działa na rzecz poprawy sytuacji społeczno-zawodowej kobiet wiejskich oraz ich rodzin. Zajmuje się głównie kwestiami związanymi z lokalnymi sprawami samorządowymi oraz pomaga w organizacji życia na wsi.

Chór Corda Cantando

Chór powstał w listopadzie 2004 r. z inicjatywy organizatorów obchodów 100-lecia Szkoły Podstawowej w Karczmiskach. Składał się z absolwentów szkoły, byłych członków chóru szkolnego oraz zespołów instrumentalnych i występował pod nazwą Chór Absolwentów. Dyrygentem chóru był Stanisław Kalisz – emerytowany, wieloletni nauczyciel Szkoły Podstawowej w Karczmiskach. Po jego śmierci w 2007r. dyrygentem i zarazem kierownikiem artystycznym chóru została Ewa Resztak. Od 2007 roku chór przyjął nazwę „CORDA CANTANDO" i stał się chórem Gminy Karczmiska. Chór tworzy oprawę muzyczną większości wydarzeń artystycznych odbywających się na terenie gminy i powiatu. W jego repertuarze znajdują się pieśni patriotyczne, religijne, ludowe, kolędy i pastorałki a także standardy muzyki klasycznej i współczesnej. Obecnie Chór „Corda Cantando" działa pod dyrekcją p. Ewy Gmurkowskiej.

Klub seniora

Działa w Karczmiskach, realizując m.in. program współpracy międzypokoleniowej. We współpracy z Towarzystwem Rozwoju Ziemi Karczmiskiej wydał publikację pt.: „Dawne smaki Ziemi Karczmiskiej" w ramach realizacji programu: Aktywność i integracja jako sztuka przeżywania jesieni życia, współfinansowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie ze środków Woj. Lubelskiego przeznaczonych na realizację zadań na rzecz osób starszych latach 2013-2015.

Kapela i Ludowy Zespół Śpiewaczy „Karczmiaki" – działa od 1997 r. przy Bibliotece Gminnej i Domu Kultury. Na repertuar kapeli składają się melodie ludowe Powiśla Lubelskiego takie jak: powiśloki, polki, oberki, marsze, pieśni weselne i okolicznościowe

oraz stare pieśni i melodie flisackie. Kapela uczestniczy w przeglądach i festiwalach ludowych. Bierze także udział w imprezach gminnych, powiatowych oraz wojewódzkich. Kapela koncertuje także poza granicami Polski. Koncertowała m.in. w takich krajach jak: Mołdawia, Czechy, Niemcy, Francja, Węgry oraz Słowacja.

V. Stowarzyszenia zwykłe wpisane do ewidencji przez Starostę Opolskiego

Zdrowe, Rozwojowe Karczmiska -Karczmiska Pierwsze

Stowarzyszenie Kobiet „Bobrzanki" Karczmiska Pierwsze

Ochotnicze straże pożarne:

Gmina Karczmiska jest członkiem Związku Gmin Lubelszczyzny (ZGL) - stowarzyszenia, które powstało w 1995 roku z inicjatywy 26 gmin wiejskich byłego województwa lubelskiego. Obecnie do ZGL należą 104 gminy, co stanowi 49% wszystkich gmin województwa lubelskiego.

Gmina Karczmiska należy ponadto do:
-Lokalnej Grupy Działania „Owocowy Szlak" powiatu opolskiego
-Lokalnej Organizacji Turystycznej: „ Kraina Lessowych Wąwozów" zrzeszającej gminy o potencjale turystycznym powiatów puławskiego i opolskiego.

4. Wnioski z przeprowadzonej diagnozy

Wybór metodologii diagnozy stanu obecnego motywowany był przede wszystkim **spójnością i kompatybilnością** z jednym z głównych dokumentów nadrzędnych, jakim jest Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 z perspektywą do 2030 r. Obszar analizy podzielony został na szereg pól badawczych, które w sposób spójny i komplementarny zagospodarowują ogół zjawisk społeczno - gospodarczych. Każdy z obszarów badawczych podzielony został wewnętrznie, w zależności od złożoności struktury i różnorodności procesów zachodzących w ramach danego pola. Strukturę podziału przedstawia poniższy schemat.

Tab. nr 8, Struktura podziału obszarów badawczych, źródło: opracowanie własne APPiS

Potencjał turystyczny	- baza turystyczna - popyt na turystykę
Potencjał gospodarczy	- struktura gospodarki -przedsiębiorczość -innowacyjność - rynek pracy
Kapitał ludzki	- potencjał demograficzny - potencjał intelektualny
Jakość życia	- ochrona zdrowia

	- problemy społeczne - edukacja - kultura fizyczna - gospodarka mieszkaniowa
Infrastruktura komunikacyjna	- transport drogowy - transport kolejowy - infrastruktura teleinformatyczna
Atrakcyjność przyrodnicza	- krajobraz przyrodniczy - zagrożenia przyrody
Zarządzanie rozwojem	- zarządzanie publiczne - stan finansów samorządowych - kapitał społeczny

4.1. Potencjał turystyczny

Potencjał turystyczny stanowiący obszar funkcjonalny numer 1wymieniany jest jako jedna z głównych możliwych przewag konkurencyjnych Gminy Karczmiska. W związku z tym, obszar ten postanowiono wyszczególnić z szeroko rozumianej problematyki gospodarczej, która ujęta została w ramach obszaru 2. Podczas specyfikacji obszaru 3 skoncentrowano się na analizie zasobów ludzkich, zarówno w wymiarze ilościowym (potencjał demograficzny), jak i jakościowym (potencjał intelektualny). Obszar 4 ujmuje szeroką listę usług społecznych, na które zapotrzebowanie pokrywane jest w przeważającej mierze przez sektor publiczny. Interpretowane łącznie, w przybliżony sposób mogą one posłużyć do określenia jakości życia na danym terenie. Szczególny nacisk położono na zbadanie dostępności komunikacyjnej Gminy, określanej niejednokrotnie jako jedną z głównych barier rozwojowych. Problematyka ta została zawarta w ramach obszaru 5. Atrakcyjność przyrodnicza z kolei wymieniana jest jako dziedzina, w której Gmina Karczmiska może budować swój potencjał wzrostu. Z drugiej strony, intensyfikacja procesów rozwojowych prowadzić może do niszczenia zasobów naturalnych, a tym samym osłabiania możliwości dalszego budowania przewag konkurencyjnych. Oba te zagadnienia ujęte zostały w ramach obszaru 6. Ostatni obszar (7) dotyczy szeroko rozumianego zarządzania rozwojem, w ramach którego ujęto zdolności i możliwości programowania rozwoju przez sektor publiczny, a także niezbędną do umiejętnego wdrażania polityki rozwoju – partycypację obywatelską. Należy pamiętać, że pomiędzy wyspecyfikowanymi obszarami zachodzi szereg interakcji, które mogą z różną siłą i kierunkiem oddziaływania wpływać na siebie wzajemnie, tj. wzmacniać lub osłabiać zdolności rozwojowe.

Stopień rozwój turystycznego zdiagnozowany został jako słaba strona Gminy. Z drugiej jednak strony, można oczekiwać, że Gmina Karczmiska będzie odznaczać się w tym obszarze pewną przewagą konkurencyjną. Z uwagi na zalety krajobrazu Gminy, sąsiedztwo

Kazimierza Dolnego i Nałęczowa oraz położenie w otulinie Kazimierskiego Parku Krajobrazowego i Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, coraz większe znaczenie nabierają walory turystyczno – rekreacyjne. Okolica stwarza dobre warunki do uprawiania turystyki aktywnej i ekoturystyki. Ofertę krajoznawczą Gminy podnosi jedno z największych i najlepiej zachowanych grodzisk wczesnośredniowiecznych w Polsce - grodzisko w Chodliku. Atrakcję regionu stanowi również najstarszy w regionie dąb – pomnik przyrody, a także jedyna w tym regionie linia wąskotorowa biegnąca przez piękne i malownicze tereny Płaskowyżu Nałęczowskiego. Obecnie kolejka wykorzystywana jest głównie do celów turystycznych. Organizowane są przejazdy w „stylu retro", połączone z dodatkowymi atrakcjami jak zwiedzanie zespołu pałacowo – parkowego z galerią sztuki. Słabą stronę obszaru turystyki stanowi uboga baza noclegowa, brak schronisk dla młodzieży, niewystarczająca ilość oznaczonych szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych oraz brak promocji turystycznej Gminy. Wszystkie niepowtarzalne atrakcje turystyczne są zupełnie niewyeksponowane. Niewystarczająca infrastruktura komunikacyjna jest również słabą stroną potencjału turystycznego. Odczuwa się również niedostatek zaplecza gastronomicznego.

4.2. Potencjał gospodarczy

Gospodarka, a zwłaszcza gospodarka związana z branżą rolniczą może stać się jedną z głównych (na równi z branżą turystyczną) przewagą konkurencyjną Gminy. Gmina Karczmiska pod względem liczby mieszkańców zatrudnionych w rolnictwie stanowi obraz przeciętnej gminy wiejskiej w Polsce. Dlatego też przekształcenie tej gałęzi gospodarki poprzez wprowadzenie innowacyjnych technologii ma duże znaczenie dla rozwoju Gminy Karczmiska. Ważnymi sposobami zmierzającymi do zmiany tej niekorzystnej struktury na szczeblu powiatu, czy gminy jest z jednej strony wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości i tworzenie warunków do rozwoju istniejących podmiotów gospodarczych, a z drugiej umożliwianie profesjonalizacji działań w rolnictwie. Gospodarka Gminy opiera się głównie na rolnictwie. Użytki rolne stanowią 70,8% obszaru gminy. Na terenie Gminy znajduje się ok. 2700 gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia użytków rolnych na indywidualne gospodarstwo wynosi 4.5 ha. Przeważają małe gospodarstwa rodzinne.

Gmina posiada również duży potencjał do budowy instalacji OZE. Ograniczenie tzw. niskiej emisji przy najbardziej efektywnym zarządzaniu energią i wykorzystanie energii z odnawialnych źródeł wpisuje się w politykę energetyczną UE, kraju i województwa lubelskiego. Inwestycje z zakresu OZE uniezależnią Gminę energetycznie.

4.3. Kapitał ludzki

Demografię a zwłaszcza odsetek ludności w wieku produkcyjnym oraz bardzo dobre warunki edukacyjne w Gminie Karczmiska możemy uznać za szanse dającą duże możliwości rozwoju Gminy.

W długim okresie sytuacja na lokalnym rynku pracy determinowana jest przez czynniki demograficzne, określające, jak wiele osób może pracować w chwili obecnej, jak wielu mieszkańców województwa pracować będzie w przyszłości i jakie będzie obciążenie ich pracy świadczeniami na rzecz osób pozostających poza rynkiem pracy. Procesy ludnościowe, które w krótszej lub dłuższej perspektywie mają wpływ na sytuację na Lubelszczyźnie to z jednej strony starzenie się ludności, związane z wydłużaniem się trwania życia i ujemnym przyrostem naturalnym, a z drugiej strony obserwowane, w każdym podregionie poza bielskim, ujemne saldo migracji.

Poszerzanie działalności podmiotów funkcjonujących na rynku pracy wymagają zapewnienia odpowiedniego poziomu siły roboczej, zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym. Kwalifikacje oraz umiejętności pracowników mogą być podwyższane w wyniku przeprowadzanych szkoleń i kursów zawodowych. Liczba ludności chętna do podjęcia zatrudnienia może wzrosnąć poprzez napływ ludności z innych regionów Polski bądź innych krajów, bądź zmniejszenia liczby ludności opuszczających województwo w celach zarobkowych.

Województwo lubelskie położone jest w południowo-wschodniej części Polski. Zajmuje 25 122 km^2 , co stanowi 8% powierzchni kraju. Od połowy lat dziewięćdziesiątych, w wyniku występującego ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji, z roku na rok systematycznie maleje liczba ludności województwa lubelskiego. W końcu grudnia 2012 roku region zamieszkiwało 2165,7 tys. osób (5,6% ogółu ludności Polski). W porównaniu do poprzedniego roku liczba ludności zmalała o 6,2 tys. osób, a w stosunku do 2005 roku o blisko 14 tys. osób. W kraju w porównaniu do 2011 roku odnotowano ubytek liczby ludności o 5,1 tys., a w stosunku do 2005 roku wzrost o 376 tys. osób. Malejąca liczba ludności odbija się na gęstości zaludnienia, która jest niższa niż średnio w Polsce. W 2012 roku na 1 km^2 powierzchni przypadało statystycznie 87 osób (w kraju 123). Województwo lubelskie odznacza się również niższym niż średnia w kraju poziomem urbanizacji. W 2012 roku w 42 miastach zamieszkiwało nieco ponad 1 mln osób, tj. 46,4% ogółu ludności, co uplasowało województwo na 14 pozycji wśród polskich regionów. Przeciętnie w kraju ludność miast stanowiła 60,6% ogółu populacji. Od 2005 roku liczba mieszkańców w miastach w Lubelskiem zmniejszyła się o 11,7 tys. osób, a na terenach wiejskich o 2,3 tys.

Korzystnym czynnikiem rozwoju jest możliwość wykorzystania potencjału edukacyjnego i akademickiego Lublina – jako zaplecza do podnoszenia jakości kapitału ludzkiego w Gminie Karczmiska.

.

4.4. Jakość życia

Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy funkcjonuje jedna przychodnia zdrowia NZOZ „Panaceum”, który działa w oparciu o umowy z NFZ i jako element systemu opieki zdrowotnej zaspokaja w pełni potrzeby mieszkańców Gminy. W Gminie Karczmiska działa również apteka.

Kultura

Inicjatorem wielu imprez kulturalnych na terenie Gminy jest instytucja: Biblioteka Gminna i Dom Kultury w Karczmiskach. Jej działalność polega na organizowaniu występów zespołów artystycznych, koncertów, festynów i innych atrakcji. W Gminie działa również chór gminny **''Corda Cantando''**, znany z wysokiego poziomu koncertów. Ponadto Biblioteka Gminna i Dom Kultury w Karczmiskach udziela konsultacji, porad, wypożycza materiały repertuarowe, pośredniczy w załatwianiu spraw związanych z organizacją imprez bądź akcji kulturalnych, a także zajmuje się zbieraniem dokumentacji i pamiątek związanych z historią Gminy.

W Gminie Karczmiska działalność społeczną prowadzi 10 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. OSP w istotny sposób wpiera rozwój społeczności lokalnej.

Aktywność OSP przejawia się poprzez udział imprezach organizowanych przez ośrodek kultury.

Wśród pozytywnych czynników wpływających na jakość życia wymienić należy dostępność do różnorodnej oferty kulturalnej i sportowej, co w istotny sposób może wpłynąć także na atrakcyjność turystyczną regionu.

4.5. Infrastruktura komunikacyjna

Jednym z elementów wpływających na jakość życia mieszkańców jest również dostępność komunikacyjna do głównych ośrodków w regionie. Zwiększa ona mobilność mieszkańców i otwiera drzwi do czerpania z innych potencjałów rozwojowych znajdujących się w sąsiednich oraz bardziej oddalonych obszarach. Potrzeba nadmienić, że inwestycje w infrastrukturę komunikacyjną charakteryzują się wysoką kosztochłonnością i często rozległym czasem realizacji.

Podstawowym środkiem przewozowym w Gminie są autobusy i BUS-y. Większość linii kursuje wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Karczmiska posiadają bezpośrednie powiązania komunikacyjne z Lublinem – stolicą województwa i Warszawą – stolicą kraju, oraz z ośrodkami miejskimi (Puławy, Opole Lubelskie, Nałęczów, Poniatowa, Kraśnik).

Przez teren Gminy nie przebiegają linie kolejowe szerokotorowe.

4.6. Atrakcyjność przyrodnicza

Gmina Karczmiska cechuje się dużym bogactwem przyrodniczym. Niezniszczone gleby o wielkim potencjale biologicznym i tradycyjny wiejski krajobraz rolniczy. Tradycyjne, przyjazne postawy przyrody, tradycyjne sposoby prowadzenia gospodarstw domowych, wykorzystywanie starych odmian i ras roślin i zwierząt, składają się w sumie na wyjątkowy i niepowtarzalny krajobraz rolniczy który jest wielką wartością i dziedzictwem kulturowym i ekologicznym. Trzeba jednak dołożyć wielu starań by w pełni wykorzystać wielki potencjał gleb rolnych w kierunku produkcji żywności o podwyższonej jakości, żywności ekologicznej na jaką jest coraz większe zapotrzebowanie zarówno w warunkach ekstensywnej, jak i intensywnej produkcji roślinnej i zwierzęcej. Z zagadnieniem tym wiążą się m.in. takie działania jak: tworzenie małych zbiorników wodnych, planowanie zagospodarowania, gospodarka odpadami a także działania edukacyjne z zakresu ochrony środowiska. Na terenie gminy Karczmiska w jednolitym krajowym systemie prawnej ochrony przyrody występują:

1. Fragment Kazimierskiego Parku Krajobrazowego
   - obejmuje powierzchnię 0,5 km^2,
2. Strefa ochronna (otulina) Kazimierskiego Parku Krajobrazowego
   - obejmuje powierzchnię 35,6 km^2,
3. Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu
   - obejmuje 37,5 km^2 powierzchni Gminy.

Zagrożenia przyrody

Główne zagrożenia w prawidłowym funkcjonowaniu środowiska naturalnego związane są z:

1. nie uregulowaną w pełni gospodarką wodno- ściekową, powodującą zanieczyszczenie wód podziemnych i powierzchniowych,
2. stosowaniem środków chemicznych do zwalczania szkodników w lasach i na gruntach rolnych,
3. stosowaniem w uprawach nawozów mineralnych oraz nieczystości ciekłych (m.in. gnojówka),
4. zanieczyszczenie substancjami ropopochodnymi pasów terenów wzdłuż dróg (największe stężenie występuje przy drogach wyższych klas),
5. nielegalne wysypiska odpadów.

4.7. Zarządzanie rozwojem

Władze Gminy Karczmiska charakteryzują się wysoką skutecznością w realizowaniu inwestycji prorozwojowych oraz pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania, Stan finansów publicznych (dochody własne) na poziomie gminnym nie daje jednak wystarczającej rezerwy finansowej do realizacji wszystkich potrzebnych przedsięwzięć. Korzystnym czynnikiem stymulującym rozwój jest względnie wysoki wskaźnik partycypacji obywatelskiej w życiu publicznym, świadczący o poczuciu tożsamości ze środowiskiem lokalnym.

Dochody Gminy możemy podzielić w następujący sposób:

1. Dochody własne: takie, które Gmina gromadzi sama albo otrzymuje z Ministerstwa Finansów i urzędów skarbowych.

2. Subwencje: Gmina otrzymuje z Ministerstwa Finansów. Subwencje to rodzaj puli pieniężnej należnej gminie z budżetu państwa. Gmina może przeznaczyć je zgodnie z potrzebami, na własne cele. Gmina otrzymuje subwencje ogólną składającą się z części oświatowej, wyrównawczej i równoważącej.

3. Dotacje celowe:. Dotacje Gmina otrzymuje od wojewody lub innych instytucji. Dotacja ma określone przeznaczenie może być wdana tylko zgodnie z przeznaczeniem. Gmina samodzielnie prowadzi gospodarkę finansową na podstawie uchwały budżetowej Gminy.

Stan finansów samorządowych oraz prognozę finansową obrazuje aktualna Wieloletnia Prognoza Finansowa (WPF) Gminy przyjęta Uchwałą przez Radę Gminy Karczmiska, spójna z Programem rozwoju i Wieloletnim Planem Inwestycyjnym.

4.8. Podsumowanie

Biorąc pod uwagę siedem wyodrębnionych pól badawczych, czyli potencjał gospodarczy i turystyczny, jakość życia, infrastrukturę komunikacyjną oraz kapitał ludzki, atrakcyjność przyrodniczą i zarządzanie rozwojem, Gmina Karczmiska wyróżnia się pozytywnie swoim potencjałem na tle innych gmin. W obszarze rolnictwa a zwłaszcza produkcji owoców Gmina Karczmiska odznacza się wysoką produkcją owoców takich jak: jabłka, grusze, śliwy, maliny – tak jak Powiat Opolski (produkcja owoców stanowi 35% produkcji wojewódzkiej). Pomimo swojego rolniczo- przetwórczego charakteru Gmina Karczmiska mogłaby skuteczniej wykorzystywać sąsiedztwo wybitnie turystycznych gmin jakimi są Kazimierz Dolny i Nałęczów. W ostatnich kilku latach wzrosła znacznie liczba obiektów turystycznych i bazy noclegowej, ale stanowi to dopiero wstęp do dalszego również turystycznego rozwoju Gminy, który przyniesie jej mieszkańcom pracę, wzrost zamożności, oraz pozytywne zmiany społeczne. Z uwagi na swoja charakterystykę – szereg walorów krajobrazowych, przyrodniczych i kulturowych, Gmina posiada potencjał rozwoju turystyki jednodniowej, pobytowej i aktywnej, w szczególności dla turystów przyjeżdżających do Kazimierza Dolnego i Nałęczowa.

5. Wizja i Misja

Wizja rozwoju gminy to zwięzła formuła, określająca obraz jej pożądanego stanu w perspektywie kilku następnych lat. Wizja rozwoju Gminy Karczmiska określa stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota samorządowa, wykorzystując przy tym możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szans, pojawiających się

w najbliższym otoczeniu. Określa cel, do jakiego zmierza Gmina Karczmiska, wskazuje generalny kierunek jej rozwoju.

Gmina Karczmiska – sprawnie i efektywnie zarządzana, wyróżniająca się wysokim poziomem przedsiębiorczości mieszkańców, odwiedzana przez wielu gości, o dobrej infrastrukturze i możliwościach komunikacyjnych, dbająca o tradycje regionalne, bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne oraz rozwój usług publicznych.

Tak sformułowana wizja wynika z analiz statystycznych i strategicznych Gminy i jej otoczenia oraz posiada kilka wyróżników: Gminę Karczmiska charakteryzują korzystne wskaźniki związane z jakością życia, tj. wysoka jakość i dostępność usług publicznych, w tym dobry system edukacyjny, kształtujący cechy gwarantujące zatrudnienie i rozwój, oraz wyróżniający potencjał w zakresie kultury, sportu i rekreacji. Gmina Karczmiska jest sprawnie i efektywnie zarządzana, współpracuje z lokalnymi aktorami społecznymi i gospodarczymi oraz charakteryzuje ją dobrze rozwinięte społeczeństwo informacyjne. Gmina Karczmiska posiada nowoczesną, odpowiadającą potrzebom mieszkańców, inwestorów i gości, infrastrukturę, dobrze zorganizowany system komunikacyjny oraz skuteczny system ochrony środowiska naturalnego.

Sposobem urzeczywistnienia zakładanej wizji jest misja, stanowiąca nadrzędny cel funkcjonowania społeczności lokalnej. Określa ona m.in. rolę władz samorządowych w procesie rozwoju. Zgodnie z nią, władze samorządowe pełnią rolę inicjatora dla realizacji przedsięwzięć wynikających z Programu Rozwoju Gminy, podejmowanych we współpracy z różnymi (lokalnymi i ponadlokalnymi) organizatorami życia społecznego i gospodarczego. Wizja pełni funkcję informacyjną i motywacyjną. Zawiera w sobie podstawowe wartości, na których zamierzają koncentrować swoje działania decydenci i mieszkańcy Gminy Karczmiska.

Misja

Misja Gminy Karczmiska stworzona została przy współudziale jej mieszkańców, jest wynikiem spotkań władz gminnych oraz środowiska społeczno-gospodarczego, reprezentowanego przez lokalną ludność, przedsiębiorców, rolników, stowarzyszenia. Na podstawie diagnozy stanu obecnego i analizy SWOT sformułowano następującą deklarację:

Deklarujemy mobilizację, zaangażowanie i skoncentrowanie wszelkich sił oraz działań w celu zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Karczmiska, bazującego na jej naturalnych walorach oraz sprawnej i efektywnej współpracy między samorządem a społecznością Gminy.

U podstaw misji rozwoju Gminy Karczmiska leży przekonanie, iż Gmina ma szanse stać się atrakcyjnym miejscem dla rozwoju turystyki, jak również lokowania kapitału. Zadania

zawarte w misji wynikają z uwarunkowań geograficzno – krajobrazowych oraz aktualnych potrzeb Gminy.

Z powyższej deklaracji misji wynika, że głównym priorytetem samorządu Gminy Karczmiska jest zapewnienie mieszkańcom wysokiego poziomu życia. Dzięki aktywnej promocji regionu, położonego w Systemie Obszarów Chronionych Województwa Lubelskiego, charakteryzującego się niskim stopniem degradacji środowiska przyrodniczego, możliwy będzie rozwój agroturystyki. Wysokie walory krajobrazowe Gminy tworzą dogodne warunki, które Gmina może wykorzystać w celu przyciągnięcia turystów i wczasowiczów spragnionych wypoczynku na łonie natury.

W misji jest także mowa o wspieraniu rolnictwa, jako głównego kierunku działalności gospodarczej na terenie Gminy. Wysoka świadomość ekologiczna wśród mieszkańców i nieskażone, urodzajne gleby sprzyjają naturalnej produkcji rolnej.

Władze samorządowe Gminy Karczmiska zapewniają w pełni dostęp do nowoczesnej infrastruktury wodno- ściekowej , dążą również do poprawy nawierzchni dróg istniejących oraz budowy nowych dróg gminnych. Działania te mają na celu przyciągnięcie nowych inwestorów, a tym samym możliwy będzie rozwój gospodarczy Gminy. Wszystko to mając na uwadze troskę o środowisko przyrodnicze.

6. Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, dzięki czemu stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strenghts), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities) i zagrożenia (threats). S -> STRENGHTS, czyli silne strony W -> WEAKNESSES, czyli słabe strony O -> OPPORTUNITIES, czyli okazje T -> THREATS, czyli zagrożenia.

Zgodnie z powyższym, czynniki rozwoju podzielić można na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten dokonuje się również według innego kryterium, co pozwala zidentyfikować: czynniki pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz czynniki negatywne, czyli słabe strony i zagrożenia.

Analizę SWOT dla Gminy Karczmiska przeprowadzono w układzie 7 obszarów priorytetowych, mających, zgodnie z przeprowadzoną wcześniej, ekspercką diagnozą społeczno-gospodarczą, kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy. Dyskusja nad analizą SWOT Gminy Karczmiska dotyczyła następujących obszarów funkcjonalnych:

1. Potencjał turystyczny;
2. Potencjał gospodarczy;
3. Kapitał ludzki;
4. Jakość życia;
5. Komunikacja, położenie;
6. Atrakcyjność przyrodnicza;
7. Zarządzanie rozwojem.

Obszar1.: Potencjał turystyczny	
Mocne strony	**Słabe strony**
1. Częściowe położenie obszaru Gminy na terenie Kazimierskiego Parku Krajobrazowego i Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. 2. Bliskie sąsiedztwo tzw. „Trójkąta turystycznego Kazimierz – Puławy – Nałęczów”. 3. Powstawanie gospodarstw agroturystycznych i pensjonatów – spa. 4. Bogactwo i dziedzictwo kulturowe, historia i tradycja regionu oraz silne poczucie tożsamości społeczności gminnej. 5. Produkt lokalny – pierogi z bobu i lemieszka. 6. Grodzisko wczesnośredniowieczne w Chodliku. 7. Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa 8. Muzeum kolejnictwa na stacji w Karczmiskach. 9. Duży stopień zalesienia Gminy. 10. Walory krajobrazowe i ekologiczne. 11. Częściowa rewitalizacja części centralnej miejscowości gminnej Karczmiska Pierwsze.	1. Za małe wykorzystanie walorów wynikających z położenia turystycznego Gminy. 2. Niewystarczająca promocja turystyczna Gminy, 3. Niewystarczająca ilość miejsc noclegowych, brak schronisk turystycznych dla młodzieży. 4. Niewystarczająco rozwinięta oferta gastronomiczna na terenie Gminy. 5. Niewystarczająca ilość infrastruktury turystycznej (ścieżek rowerowych, oznakowanych tras, wypożyczalni sprzętu turystycznego itp.). 6. Znikome wykorzystanie faktu istnienia na terenie Gminy wybitnego zabytku archeologicznego- Grodziska średniowiecznego w Chodliku. 7. Brak zbiornika wodnego turystyczno – retencyjnego.. 8. Niedokończona rewitalizacja Centrum Karczmisk.

Szanse	Zagrożenia
1. Położenie Gminy w systemie Obszarów Chronionych. 2. Ogólnopolski trend dotyczący rozwoju, małych rodzinnych pensjonatów, gospodarstw agroturystycznych. 3. Społeczne zapotrzebowanie na ekologiczną żywność, ekologiczne życie, ekologiczne spędzanie czasu itp. 4. Zapotrzebowanie oraz popularność rozwiązań interaktywnych w organizacji muzeów i różnego rodzaju ekspozycji. 5. Wzrost ruchu turystycznego na obszarze Kazimierskiego Parku Krajobrazowego i „Trójkąta Turystycznego" Kazimierz – Puławy – Nałęczów. 6. Most na Wiśle w Kamieniu, dający nowe, szybkie połączenie z Mazowszem, Polską Centralną, Polską Zachodnią, Europą. 7. Duża świadomość społeczna dotycząca walorów turystycznych Gminy.	1. Zbyt małe wykorzystanie potencjału niepowtarzalnych walorów środowiska. 2. Zagrożenie makroekonomiczne. 3. Brak dofinansowań ze środków unijnych na realizację projektów turystycznych. 4. Mało ekspansywna kampania promocyjna Gminy. 5. Niewystarczające inwestycje z zakresu turystyki. 6. Brak zgodnego współdziałania organów samorządowych Gminy w zakresie planowania przedsięwzięć i podejmowania decyzji inwestycyjnych.

Obszar 2.: Potencjał gospodarczy	
Mocne strony	**Słabe strony**
1. Gleby dobrej i bardzo dobrej jakości (I – IV klasy bonitacyjnej). 2. Zróżnicowane warunki glebowo – klimatyczne. 3. Naturalne warunki dla rozwoju sadownictwa. 4. Duży udział gospodarstw	1. Niska jakość przestrzeni produkcyjnej cechująca się nieodpowiednią strukturą agrarną, rozdrobnieniem gospodarstw, (tzw. szachownica gruntów), słabo rozwiniętym skupem płodów rolnych oraz brakiem systemu wieloletnich

specjalistycznych (uprawa warzyw, sady, owoce miękkie). 5. Znaczne zasoby podstawowych czynników produkcji, tj. ziemi, pracy i kapitału ludzkiego (dorastająca młodzież dobrze wykształcona). 6. Potencjalnie możliwe do wyznaczenia tereny pod inwestycje, (przemysłowe, usługowe, drobnej wytwórczości). 7. Mało nieużytków. 8. Zwiększająca się liczba podmiotów gospodarczych o charakterze prywatnym. 9. Dość dobrze rozwinięta sieć drogowa na terenie Gminy (najkorzystniejszą lokalizacją są tereny położone w Gminie Karczmiska z bezpośrednim dostępem do drogi wojewódzkiej 824). 10. Dobra infrastruktura techniczna. 11. Bardzo dobre warunki do inwestycji w OZE	umów kontraktacyjnych, gwarantujących pewność produkcji). 2. Bardzo duży udział gospodarstw średnich i małych w całości upraw. 3. Niewykorzystanie walorów przyrodniczych dla turystyki i produkcji zdrowej żywności. 4. Zbyt mała ilość zorganizowanych, lokalnych grup producenckich. 5. Ograniczone możliwości uzyskiwania dodatkowych dochodów dla pracujących w rolnictwie 6. Dominacja rolnictwa w strukturze agrobiznesu. 7. Nie do końca efektywny sposób wykorzystania gruntów rolnych. 8. Zbyt mała ilość dużych podmiotów gospodarczych (generujących znaczące wpływy do budżetu Gminy).

Szanse	**Zagrożenia**
1. Możliwość wspólnych działań społeczeństwa, wspierających rozwój gospodarczy wraz z pomocą i zaangażowaniem władz gminy. 2. Wzrost inwestycji na terenie gminy. 3. Możliwość tworzenia specjalistycznych gospodarstw rolnych. 4. Zainteresowanie inwestorów (kapitału) zagranicznych rozwojem przetwórstwa żywnościowego. 5. Rozwój agroturystyki, ekoturystyki. 6. Popyt na zdrową żywność, rozwój rolnictwa ekologicznego (ekologiczne gospodarstwa). 7. Uprawy warzywnicze, owoców miękkich oraz, chmielu.	1. Zmniejszenie szans działania na rynkach zagranicznych. 2. Monofunkcyjny rozwój Gminy. 3. Ograniczona i nieprawdziwa wiedza na temat konieczności inwestowania w OZE (odnawialne źródła energii) 4. Dekapitalizacja potencjału produkcyjnego w rolnictwie i przetwórstwie. 5. Niska produktywność zasobów zarówno w rolnictwie, jak i w agrobiznesie. 6. Wysoka pracochłonność oraz niskie dochody ludności rolniczej. 7. Brak współpracy w samorządzie gminnym w zakresie stwarzania dobrych warunków dla przyciągnięcia inwestorów.

Obszar 3: Kapitał ludzki	
Mocne strony	**Słabe strony**
1. Aktywni mieszkańcy, angażujący się w działania społeczne, jak np. tworzenie miejscowości tematycznych, działalność NGO (organizacje pozarządowe), OSP itp.; 2. Korzystna struktura ludności wg grup wieku – duży odsetek ludzi młodych; 3. Dodatni przeciętny przyrost naturalny. 4. Duży potencjał rozwoju Gminy – gospodarczy rozwój w różnych obszarach. 5. Bardzo dobrze funkcjonująca oświata gminna.	1. Ukryte bezrobocie. 2. Niewystarczający poziom działania w zakresie opieki społecznej 3. Brak jednoznacznej wykładni prawnej ze strony Państwa - Ustawodawcy
Szanse	**Zagrożenia**
1. Rozwój placówek oświatowych, które dają solidne wykształcenie na poziomie podstawowym i gimnazjalnym. 2.Bliskość ośrodków w których możliwe jest zdobywanie wykształcenia ponad gimnazjalnego i wyższego. 3. Możliwość wykorzystania finansowania unijnego przez placówki oświatowe w celu realizacji projektów rozszerzających wiedzę uczniów i podnoszących kwalifikacje kadry dydaktycznej.	1. Niewystarczająca działania ze strony Gminy w kierunku stworzenia warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego. 2. Niewystarczająca komunikacja z większymi ośrodkami kulturalnymi i edukacyjnymi w regionie. 3. Brak spójności działań między gminnymi władzami: wykonawczą a uchwałodawczą.

Obszar 4: Jakość życia	
Mocne strony	**Słabe strony**
1. Rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna na terenie gminy.	1. Pogłębiające się problemy społeczne, związane z korzystaniem z pomocy

2. Aktywna działalność kulturalna Gminnej Biblioteki i Domu Kultury. 3. Bliskość dużych ośrodków akademickich - Lublin i Puławy. 4. Wysoki poziom bezpieczeństwa pożarowego. 5. Dostępność do usług ochrony zdrowia, obecność na terenie Gminy Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Panaceum”z instytucją lekarza rodzinnego. 6. Bardzo dobra pod względem jakości i dostępności infrastrukturalna baza oświatowa w poszczególnych miejscowościach gminy. . 7. Istniejąca infrastruktura społeczna: koła gospodyń wiejskich, kluby sportowe, stowarzyszenia, jednostki OSP i fundacje. 8. Gmina Karczmiska jest członkiem Związku Gmin Lubelszczyzny (ZGL) - stowarzyszenia, które powstało w 1995 roku z inicjatywy 26 gmin wiejskich byłego województwa lubelskiego. 9. Dostępność apteki - Karczmiska 10. Wystarczające środki na pomoc społeczną w zakresie zadań zleconych i zadań własnych. 11. Korzystna struktura wieku – wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. 12. Korzystne saldo migracji. 13. Duży udział zatrudnionych w sektorze usług.	społecznej (wysoki odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. 2. Niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych, socjalnych i pod wynajem. 3. Wysoki poziom bezrobocia. 4. Niski poziom zatrudnienia. 5. Brak miejsc pracy dla ludności w wieku produkcyjnym. 6. Malejąca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym.
Szanse	**Zagrożenia**
1. Duża podaż usług medycznych. 2. Rozwój infrastruktury społecznej w gminie – nowe obiekty użyteczności publicznej – Dom Opieki Społecznej, Żłobek, Dom Dziennego Pobytu dla	1. Ograniczone środki na profilaktykę zdrowotną w tym stomatologiczną, szczególnie dzieci i młodzieży. 2. Brak spójności działań między gminnymi władzami: wykonawczą a

Osób Starszych i Niepełnosprawnych. 3. Ośrodek rehabilitacyjny . 4. Nieznacznie, ale malejąca liczba osób bezrobotnych oraz wzrastająca liczba osób pracujących . 5. Wzrost dochodów. 6. Dywersyfikacja dochodów w rolnictwie - poszukiwanie pracy poza rolnictwem.	uchwałodawczą.

Obszar 5: Infrastruktura komunikacyjna, techniczna, położenie	
Mocne strony	**Słabe strony**
1. Dobrze rozwinięta sieć dróg - wojewódzkich, powiatowych i gminnych. 2. Niewielka odległość od centrów ponadlokalnych i regionalnych – Opole Lubelskie jako ważny ośrodek funkcji lokalnych. 3. Bliskość większych ośrodków miejskich i aglomeracji – rynek pracy, możliwość kształcenia, usługi publiczne wysokiej jakości (Lublin, Warszawa). 4. Dobra ilość połączeń w komunikacji zbiorowej w relacji stolica województwa, stolica kraju. 5. Wysoki udział dróg utwardzonych. 6. Zwodociągowanie gminy w 97%. 7. Wewnątrz gminny transport publiczny w końcowej fazie przygotowań (ruszy od 01.01,2016) 8. Gmina posiada oczyszczalnie ścieków i część gminy jest podłączona do sieci kanalizacji sanitarnej. 9. Wysoki poziom zgazyfikowania gminy. 10. Wysoki stopień telefonizacji. 11. Gmina w 100% zelektryfikowana. 12. Duże zasoby czystej wody	1. Brak szlaków komunikacyjnych połączeń międzynarodowych i krajowych. 2. Niezadowalający stan nawierzchni dróg gminnych przez część miejscowości oraz dojazdowych do pól i lasów. 3. Niewystarczająca ilość chodników wzdłuż dróg wszystkich kategorii. 4. Przestarzała technologicznie oczyszczalnia ścieków.

podziemnej. 13. Dobrze zorganizowany system przewozu dzieci.	

Szanse	Zagrożenia
1. Połączenia drogowe między kolejnymi miejscowościami. 2. Kontynuacja II etapu budowy kanalizacji sanitarnej. 3. Dokończenie budowy sieci gazowej. 4. Zwiększenie przepustowości oczyszczalni ścieków z 350m³/d do 850m³/d docelowo. 5. Wzrost inwestycji na terenie gminy. 6. Wzrost korzyści z tytułu tranzytu (budowa mostu w Kamieniu).	1. Zbyt małe środki własne Gminy potrzebne do realizacji projektów dofinansowywanych przez programy Unii Europejskiej. 2. Brak spójności działań między gminnymi władzami: wykonawczą a uchwałodawczą. 3. Brak współpracy organów samorządowych uchwałodawczych wykonawczych w zakresie działań inwestycyjnych na rzecz mieszkańców Gminy Karczmiska

Obszar 6: Atrakcyjność przyrodnicza	
Mocne strony	**Słabe strony**
1. Bogactwo walorów krajobrazowo - przyrodniczych: Kazimierski Park Krajobrazowy, Trójkąt Turystyczny Kazimierz – Puławy – Nałęczów, Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu. 2. Urozmaicona struktura geomorfologiczna terenu. 3. Czystość gleb i powietrza. 4. Typowo wiejski krajobraz.	1. Brak potwierdzonych informacji (wiedzy) w zakresie składu źródeł mineralnych i możliwości wykorzystywania wód do celów leczniczych. 2. Brak wykorzystania walorów rzek, które przepływają przez teren Gminy.

Szanse	Zagrożenia
1. Równoczesny rozwój działań z zakresu turystyki z działaniami z zakresu ochrony środowiska i	1. Niewystarczająca ilość działań w zakresie rozwijania turystyki, ochrony środowiska i ekologii.

ekologii. 2. Zbadanie źródeł wód mineralnych na terenie Gminy.	2. Niski stopień świadomości ekologicznej. 3. Dobre wykształcenie młodzieży i dbałość o świadomość ekologiczną. 4. Brak współdziałania między gminnymi władzami: wykonawczą a uchwałodawczą.

Obszar 7: Zarządzanie rozwojem	
Mocne strony	**Słabe strony**
1. Wysoki udział środków unijnych w wydatkach inwestycyjnych. 2. Kapitał społeczny - duża liczba organizacji pozarządowych. 3. Współpraca różnych podmiotów na terenie gminy (instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, mieszkańcy),Gmina należy do Związku Gmin Lubelszczyzny – LGD. 4. Sprawny i efektywny system komunikacji społecznej, funkcjonujący w Gminie – strona internetowa Gminy, Portal Informacyjny. 5. Współpraca władz lokalnych z pozostałymi szczeblami samorządu w realizacji działań związanych z infrastrukturą komunikacyjną.	1. Wskaźnik obciążenia dochodów obsługą zadłużenia. 2. Niewystarczająca baza lokalowa dla instytucji publicznych. 3. Brak gminnych terenów inwestycyjnych
Szanse	**Zagrożenia**
1. Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania, w tym m.in. nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej;	1. Wzrastające koszty inwestycji infrastrukturalnych. 2. Niski udział dochodów własnych w dochodach budżetu gminy. 3. Niski poziom zainteresowania inwestorów prywatnych inwestowaniem na terenie Gminy. 4. Brak gminnych terenów inwestycyjnych

	5. Brak współdziałania między gminnymi władzami: wykonawczą a uchwałodawczą

Obszary strategiczne

Nowe ramy kreowania rozwoju regionów w Polsce nakreśliła, przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 roku, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, zawierająca propozycje działań, których celem jest zwiększenia poziomu i jakości życia w regionach, oraz stworzenia odpowiednich dla rozwoju oraz spełnienia społecznego ram gospodarczo-społecznych i instytucjonalnych. Układ celów, który został scharakteryzowany w powyższym dokumencie, został zharmonizowany z kierunkami rozwoju Unii Europejskiej i odzwierciedlony w triadzie celów: konkurencyjność – spójność – sprawność. Konstrukcja i treść obszarów kluczowych (oraz celów) niniejszej Strategii Rozwoju stanowi odpowiedź na aspiracje i możliwości rozwojowe wspólnoty Gminy Karczmiska, a jednocześnie wkomponowuje się w założenia najważniejszego dokumentu, określającego politykę regionalną w kraju. Korelację celów KSRR z obszarami strategicznymi niniejszej Strategii przedstawiamy w poniższej tabeli

Konkurencyjność	Spójność	Sprawność
Obszar I Aktywność zawodowa i przedsiębiorczość	Obszar II Usługi publiczne i ochrona środowiska Obszar III Dostępność i infrastruktura komunikacyjna	Obszar IV Zarządzanie wspólnotą lokalną

Obszary strategiczne wynikają z przyjętej wizji i misji rozwoju Gminy Karczmiska do 2022 roku. Ze względu na stwarzanie w perspektywie długookresowej największych możliwości wzrostu, uznane one zostały za priorytetowe. Wyodrębniono zatem cztery obszary, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

I Poprawa bezpieczeństwa społeczności gminnej poprzez realizację projektów z zakresu infrastruktury drogowej.

II Ochrona środowiska poprzez realizację projektów z zakresu infrastruktury wodno – kanalizacyjnej.

III Częściowe uniezależnienie energetyczne Gminy poprzez realizację projektów z zakresu odnawialnych źródeł energii.

IV Rozwój społeczno – turystyczno – gospodarczy Gminy.

Dla każdego ze strategicznych obszarów rozwoju sformułowany został cel strategiczny, stanowiący opis pożądanego kierunku zmian lub stanu docelowego i pozycji Gminy Karczmiska w perspektywie 2022 roku. Każdy z tychże celów strategicznych obejmuje kilka celów operacyjnych. Dla ich urzeczywistnienia wyodrębniono natomiast pewne kierunki interwencji, czyli przykładowe zadania i projekty do realizacji. Należy je traktować jako pewną propozycję – otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej wspólnoty Gminy Karczmiska w perspektywie długofalowej. Podobna konstrukcja planu strategicznego znajduje zastosowanie w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego. Strategia nie nazywa konkretnych zadań realizacyjnych, ponieważ rzeczywistość społeczna jest wysoce dynamiczna. Ich definicja – w perspektywie 2020 roku – nie ma zatem sensu. Zarządzanie strategiczne to permanentny proces przygotowywania i prowadzenia działań zmierzających do realizacji pożądanego celu – przy uwzględnieniu istniejących warunków, określonego miejsca i czasu.

Obszar strategiczny I **Poprawa bezpieczeństwa społeczności gminnej poprzez realizację projektów z zakresu infrastruktury drogowej**	Obszar strategiczny II **Ochrona środowiska poprzez realizację projektów z zakresu infrastruktury wodno – kanalizacyjnej**	Obszar strategiczny III **Częściowe uniezależnienie energetyczne Gminy poprzez realizację projektów z zakresu odnawialnych źródeł energii**	Obszar strategiczny IV **Rozwój społeczno – turystyczno – gospodarczy Gminy**
1. Budowa, rozbudowa i modernizacja dróg Gminnych	1. Rozbudowa i modernizacja systemu sieci wodociągowej. 2. Rozbudowa, budowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej. 3. Rozbudowa, przebudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków	1. Rozwój infrastruktury OZE 2. Budowa farmy fotowoltaicznej o mocy 1-3 MW 3. Oświetlenie drogowe 4. Budowa bioelektrowni rolniczej 5. Budowa farm wiatrowych	1. Obniżenie stopy bezrobocia i zminimalizowanie negatywnych jego skutków. 2. Promocja i wspieranie przedsiębiorczości wśród mieszkańców. 3. Wzrost potencjału turystycznego gminy. 4. Rewitalizacja strategicznych miejsc na terenie Gminy

			5. Budowa obiektów sportowych na terenie Gminy 6. Budowa zbiornika turystyczno–retencyjnego

7. Kierunki rozwoju Gminy Karczmiska

Obszary problemowe

Problem Główny

Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura dotycząca ochrony środowiska w Gminie Karczmiska (projekty dotyczące gospodarki wodno – ściekowej, projekty dotyczące retencji)

Problemy w poszczególnych sferach

Infrastruktura - rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy

Rozwój infrastruktury technicznej a szczególnie infrastruktury drogowej to główne czynniki stymulujące gospodarkę lokalną. Ich zasadnicze znaczenie potwierdzają zapisy dokumentów strategicznych wyższego rzędu, w tym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego i Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego. Cele i działania w ramach niniejszego obszaru nawiązują bezpośrednio do zapisów Strategii Województwa Lubelskiego.

Cel strategiczny 1: Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego

Wzmacnianie urbanizacji regionu - będzie realizowany dzięki osiąganiu następujących celów operacyjnych

1.1. Rozwijanie funkcji metropolitalnych Lublina jako głównego ośrodka Polski Wschodniej, koncentrującego gospodarcze, naukowe i kulturalne kontakty ze światem, zwłaszcza ze wschodnimi sąsiadami.
1.2. Wspieranie ponadlokalnych funkcji miast (np. naukowych, akademickich, kulturalnych, turystycznych), które przyczyniają się do dynamizacji rozwoju tych miast i otaczających je obszarów
1.3. Poprawa skomunikowania Lublina i Lubelszczyzny z obszarami metropolitalnymi Polski i zagranicy.

Infrastrukturę techniczną na terenie Gminy charakteryzuje:

Zagrożenia dla pieszych i kierowców spowodowane stanem technicznym dróg na terenie Gminy

Prawie pełne skanalizowanie oraz zwodociągowanie Gminy Karczmiska

Potrzeba przebudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków w miejscowości Karczmiska

Ochrona środowiska – wykorzystanie walorów przyrodniczych Gminy

1. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
2. Likwidacja azbestu
3. Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy – edukacja już na poziomie szkoły podstawowej

Gospodarka – wzmocnienie potencjału gospodarczego i turystycznego w Gminie

Cel strategiczny 2 Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego:

Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich

Rolnictwo i kompleks żywnościowy to tradycyjne dziedziny gospodarki regionu. Działania podejmowane w ramach celu 2 pozwolą na racjonalizację produkcji rolnej i zwiększenie jej opłacalności, a jednocześnie na istotną poprawę warunków życia mieszkańców wsi, którzy w większym niż dotychczas stopniu będą podejmowali pracę poza rolnictwem, w tym m.in. w usługach dla rolnictwa i turystyki.

1.1. Poprawa warunków dla wzrostu konkurencyjności i towarowości gospodarstw przez m.in. promowanie i wspieranie scalania gruntów i powiększania obszaru gospodarstw, poprawę struktury gospodarstw i przyspieszenie przepływu ziemi do gospodarstw większych obszarowo i nastawionych na produkcję towarową
1.2. Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego, pozwalający na wykorzystanie istniejącego potencjału surowcowego regionu.
1.3. Wzmocnienie doradztwa rolniczego oraz promowanie i wspieranie inicjatyw współpracy rolników i mieszkańców wsi (grupy producenckie, spółdzielnie itp.).
1.4. Wspieranie przedsiębiorczości na wsi i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich w najbardziej efektywnych sektorach gospodarki (głównie usług, w tym usług dla rolnictwa).
1.5. Wyposażanie obszarów wiejskich w infrastrukturę transportową, komunalną i energetyczną, w sposób skoordynowany z innymi przedsięwzięciami i spójny wewnętrznie.

Obszary problemowe Gminy Karczmiska wpisują się w cel strategiczny 2 i cele operacyjne Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego.

1. Tworzenie pozarolniczych miejsc pracy,
2. Tworzenie grup producenckich w rolnictwie,

3. Zwiększenie różnorodności gospodarczej, dywersyfikacja źródeł zarobkowania na terenie Gminy,
4. Zachęcanie do podejmowania aktywności gospodarczej,
5. Tworzenie podmiotów gospodarczych oraz miejsc pracy związanych z usługami dla rolnictwa,
6. Podnoszenie jakości usług publicznych na terenie Gminy

Wieloletni Plan Inwestycyjny

Tabela. Inwestycje planowane na terenie Gminy Karczmiska na lata 2015 – 2022

Lp.	Kategoria projektów	Projekty	Wartość projektu	Czas realizacji	Źródła finansowania	Koordynacja realizacji projektów
I.	Poprawa bezpieczeństwa oraz komunikacji społecznej i gospodarczej poprzez modernizację i rozwój sieci dróg gminnych i infrastruktury towarzyszącej.	1. Przebudowa drogi gminnej do Głuska i przez miejscowość Wolica o długości 1250 m. 2. Przebudowa drogi gminnej do miejscowości i przez miejscowości Uściąż oraz Uściąż Kolonia. 3. Przebudowa drogi gminnej przez i do miejscowości Mieczysławka. 4. Przebudowa drogi przez i do miejscowości Słotwiny Kolonia (Czerwone Łąki). 5. Przebudowa drogi gminnej w miejscowościach Zaborze i Kolonia Zaborze. 6. Przebudowa drogi gminnej Słotwiny- Noworąblów- Wymysłów. 7. Przebudowa dróg gminnych w Karczmiskach Pierwszych i Karczmiskach Drugich. 8. Budowa drogi gminnej w miejscowości Głusko- Górki- 350 m. 9. Przebudowa dróg gminnych Głusko Małe- Głusko Duże-	1,2 mln zł. 1,5 mln zł 800 tys. zł 700 tys. zł 1,5 mln 1 mln zł 5 mln zł 900 tys. zł. 500 tys. zł	Czas realizacji projektów zależy od terminów naborów Wniosków RPO WL 2014-2020 i uzyskania przez Gminę dofinsowania - 2015-2022	RPO WL 2014-2022, PROW 2014-2020 budżet gminy, środki krajowe oraz inne dostępne programy pomocowe.	Urząd Marszałkowski WL, Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim, Władze Gminy

		Głusko Duże Kolonia. 10. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Wolica Kolonia. 11. Budowa drogi gminnej do miejscowości Solec- Kolonia Głusko Duże. 12. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Chodlik. 13. Opracowanie dokumentacji technicznej i aplikacyjnej do zadań w zakresie przebudowy infrastruktury drogowej.	500 tys. 1 mln zł 1,6 mln zł 300 tys. zł			
II.	Ochrona środowiska- poprawa racjonalności funkcjonowania gospodarki wodno-ściekowej - zgodnie z obowiązującym Programem Ochrony Środowiska i Ustawą- wynikająca z rozbudowy mieszkalnictwa jednorodzinnego i zagrodowego.	1. Przebudowa i budowa- hydrofornia w miejscowości Uściąż 2. Przebudowa sieci wodociągowej z ujęcia Uściąż. 3. Przebudowa sieci wodociągowej z ujęcia Karczmiska Pierwsze do miejscowości Karczmiska Drugie. 4. Przebudowa sieci wodociągowej z ujęcia Zaborze. 5. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Karczmiska Pierwsze i Karczmiska Drugie. 6. Rozbudowa, przebudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Karczmiskach Pierwszych. 7. Opracowanie dokumentacji technicznej i aplikacyjnej do zadań w zakresie budowy, przebudowy i modernizacji projektów wodno-	500 tys. zł 700 tys. zł 1,2 mln zł 1,5 mln 3 mln zł. 5 mln zł 400 tys. zł	2017-2022	RPO WL 2014-2022, PROW2014-2020 budżet gminy, środki krajowe oraz inne dostępne programy pomocowe.	Urząd Marszałkowski WL Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim, Władze Gminy

		kanalizacyjnych.				
III.	Inwestycje w odnawialne źródła energii (OZE)	1. Budowa bioelektrowni rolniczej w Karczmiskach Pierwszych. 2. Budowa oświetlenia drogowego w technologii OZE na terenie gminy Karczmiska. 3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie Gminy Karczmiska	20 mln zł 3 mln 1mln 943 tys. zł..	2019-2022 2017-2019	RPO WL 2014-2022, PROW2014-2020 budżet gminy, środki krajowe oraz inne dostępne programy pomocowe.	Urząd Marszałkowski WL Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim, Władze Gminy
IV.	Rewitalizacja, zabytków, przestrzeni publicznej z wykorzystaniem istniejących zasobów archeologicznych, historycznych, i krajobrazowych Gminy w celu rozwoju społecznego i turystycznego Gminy Karczmiska.	1. Rewitalizacja Centrum Karczmisk wraz z dawnymi zabudowaniami gospodarczymi kompleksu dworsko- pałacowego w celu zapewnienia funkcjonowania spółdzielni socjalnej i promocji Gminy Karczmiska. 2. Rozbudowa stadionu sportowego wraz z zapleczem (Bobry) dla rozwoju fizycznego mieszkańców Gminy poprzez uprawianie dyscyplin Królowej Sportu. 3. Utworzenie ośrodka dziedzictwa kulturowego i edukacji historycznej w Chodliku. 4. Budowa stacji kolejki „Przystanek Chodlik” 5. Budowa zbiornika retencyjnego z funkcją rekreacyjną na terenie Gminy Karczmiska .	5 mln 3 mln 6 mln zł 4 mln zł 12 mln	2018-2022	RPO WL 2014-2022, PROW2014-2020 budżet gminy, środki krajowe oraz inne dostępne programy pomocowe	Urząd Marszałkowski WL Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim, Władze Gminy

		6. Budowa i remont jednostek OSP na terenie Gminy Karczmiska. 7. Koryto rzeki Chodelki w obrębie gmin Opole, Lubelskie, Karczmiska i Wilków; zadania na terenie Gminy Karczmiska- Wiata z zadaszeniem, 4ławki, stół, kosz na śmieci, tablica edukacyjna i elektroniczny Punkt Informacji Turystycznej. - wartość projektu realizowanego w partnerstwie 8. Opracowanie dokumentacji technicznej i aplikacyjnej do zadań z IV obszaru tematycznego. 9. Budowa, przebudowa i remonty obiektów oświatowych 10. Budowa krytej pływalni z funkcją rehabilitacyjną dla mieszkańców Gminy Karczmiska.	1 mln zł 50 tyś zł 300 tyś zł 1 mln zł 10 mln zł			

Sfera społeczna – podnoszenie standardów życia mieszkańców Gminy Karczmiska

Region zintegrowany poczuciem społecznej tożsamości terytorialnej, wspomaganej silnymi więziami współzależności gospodarczej i kulturowej, ze sprawnym systemem wewnętrznej komunikacji i transportu, ma znacznie większe szanse na rozwój w otwartej, konkurencyjnej gospodarce, niż region fragmentowany, którego poszczególne układy lokalne nie są zdolne do współpracy, a mieszkańcy mają nikłą świadomość wspólnych korzeni i wspólnych interesów.

Cel strategiczny 4: Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu będzie osiągana dzięki realizacji następujących celów operacyjnych:

2.1. Poprawa wewnętrznego skomunikowania regionu dzięki powiązaniu jego najważniejszych miast sprawną siecią drogową, budowaną w pierwszej kolejności tam, gdzie jej niedoskonałość jest barierą rozwoju.
2.2. Wspieranie włączenia społecznego.

2.3. Wzmacnianie społecznej tożsamości regionalnej i rozwijanie więzi i współpracy wewnątrz regionalnej m.in. przez odwoływanie się do tradycji wielokulturowości i włączaniu jej do regionalnych programów edukacyjnych i selektywnie wspieranych działań kulturotwórczych oraz stymulowanie podejmowania wspólnych przedsięwzięć gospodarczych, organizacyjnych i edukacyjnych.
2.4. Racjonalne i efektywne wykorzystywanie zasobów przyrody dla potrzeb gospodarczych rekreacyjnych, przy zachowaniu i ochronie walorów środowiska przyrodniczego.

W ten cel strategiczny wpisuje się pierwszy obszar problemowy Gminy Karczmiska i obszar, który sfera społeczna – podnoszenie standardów życia mieszkańców Gminy Karczmiska.

1. Wspieranie organizacji pozarządowych w celu integracji mieszkańców.
2. Realizacja programów profilaktycznych w zakresie ochrony zdrowia i przeciwdziałania uzależnieniom.
3. Doposażenie jednostek oświatowych w najnowocześniejsze narzędzia dydaktyczne.
4. Rozwijanie przedsiębiorczości społecznej (np. spółdzielnie socjalne).
5. Działania promocyjne mające na celu wyeksponowanie zabytków znajdujących się na terenie Gminy i stworzenie ciekawej i atrakcyjnej oferty turystycznej.

8. Cele rozwoju Gminy

8.1. Główny Cel Strategiczny

Dynamiczny rozwój Gminy Karczmiska we wszystkich sferach życia. Wysoka pozycja konkurencyjna Gminy bazująca na aktywności społeczeństwa, przedsiębiorczości, rozwoju infrastruktury, nowoczesnego rolnictwa i turystyki.

Wskazany cel strategiczny obejmuje **cele operacyjne** w poszczególnych sferach:

8.2. Infrastruktura

Infrastruktura techniczna ma zasadnicze znaczenie dla rozwoju każdej jednostki samorządu terytorialnego. Możliwości komunikacyjne przekładają się na mobilność zawodową i edukacyjną mieszkańców, a dostępność komunikacyjna pozostaje zasadniczym elementem atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej jednostki samorządu terytorialnego. Dostępność komunikacyjna to jednak nie tylko kwestia odpowiedniej sieci dróg, ale również wyzwania

w zakresie szerszego wykorzystania rozwiązań teleinformatycznych. Odpowiednia infrastruktura informatyczna i powszechny dostęp do nowych technologii stanowią dziś zasadniczą determinantę jakości życia i pracy. Problematyka niniejszego obszaru nawiązuje bezpośrednio do zapisów Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego. System infrastruktury technicznej o charakterze sieciowym (m.in. kwestie sprawnych ciągów komunikacyjnych, kwestie gospodarki wodno-ściekowej) ma również zasadniczy wpływ na rozwój lokalny, wpływa na jakość życia mieszkańców i stan środowiska. Skuteczna ochrona środowiska ma szczególne znaczenie w kontekście znaczących walorów środowiska naturalnego, które pozostają jednym z największych atutów Gminy Karczmiska, a także powiatu opolskiego. Wedle zapisów Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego dbałość o stan środowiska naturalnego, przy uwzględnieniu potrzeb bieżących i przyszłych pokoleń, stanowi zasadnicze wyzwanie dla decydentów i mieszkańców regionu. Czyste, dobrze zachowane środowisko oraz nowoczesna infrastruktura techniczna warunkują dogodne warunki życia, stanowią również o atrakcyjności i wzięciu oferty turystycznej.

Kierunki interwencji – cele operacyjne:

1. Przebudowa i modernizacja dróg i ciągów pieszych.
2. Budowanie infrastruktury drogowej (w tym parkingi, chodniki, zatoczki przystankowe, oświetlenie, stacje paliw, myjnie samochodowe).
3. Współpraca w zakresie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej Gminy.
4. Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa na drogach.
5. Przebudowa sieci wodociągowej.
6. Przebudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej.

8.3. Gospodarka

Przedsiębiorczość rozpatrywać można w dwóch wymiarach: jako proces kreacji, opierający się na pewnym pomyśle, którego celem jest generowanie korzyści na rynku, lub jako zespół cech, jak np. aktywność, skłonność do podejmowania ryzyka, ekspansywność, innowacyjność czy adaptacyjność, opisujących szczególny sposób postępowania człowieka. Promocja i wspieranie przedsiębiorczości oraz podniesienie jej poziomu wśród społeczności lokalnej jest jednym z kluczowych wyzwań polityki gospodarczej gminy, szczególnie w odniesieniu do najmłodszych grup wiekowych. Położenie gminy w otulinie Kazimierskiego Parku Krajobrazowego w sąsiedztwie „trójkąta turystycznego Kazimierz – Puławy – Nałęczów", wiążące się z atrakcyjnymi walorami środowiska naturalnego, a także bogactwo kultury regionalnej i zabytki – sugerują oparcie rozwoju jednostki m.in. na turystyce, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki wędrówkowej. Konieczne są zatem przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury turystycznej i około - turystycznej oraz organizacja efektywnego systemu informacyjno-promocyjnego.

Kierunki interwencji – cele operacyjne

1. Zapobieganie bezrobociu – tworzenie pozarolniczych miejsc pracy.

2. Zwiększenie różnorodności gospodarczej, dywersyfikacja źródeł zarobkowania na terenie Gminy.
3. Rozwój systemu doradztwa zwłaszcza dla małych i średnich firm z terenu Gminy.
4. Tworzenie grup producenckich w rolnictwie.
5. Pobudzanie współpracy między przedsiębiorcami a jednostkami edukacyjnymi w Gminie.
6. Organizowanie różnego rodzaju konkursów dla przedsiębiorców z terenu Gminy.
7. Lobbing na temat preferencyjnego systemu podatkowego – ulgi podatkowe.
8. Inwestycje w odnawialne źródła energii.
9. Podnoszenie jakości usług publicznych na terenie Gminy.
10. Promocja walorów przyrodniczo – krajobrazowych Gminy.
11. Rozwój infrastruktury turystycznej.
12. Wdrożenie czytelnego systemu informacji wizualnej na terenie Gminy.
13. Współpraca z partnerami prywatnymi w zakresie tworzenia nowych atrakcji turystycznych i rekreacyjnych.
    13.1. Wykorzystanie potencjału turystycznego Gminy.
    13.2. Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego Gminy.

8.4. Ekologia i ochrona środowiska

Skuteczna ochrona środowiska służy zabezpieczeniu (zasadniczych dla rozwoju Gminy) walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Zagadnienia te zaakcentowane zostały w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, a także w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego. Cele i działania w ramach niniejszego obszaru nawiązują w sposób bezpośredni do zapisów wyżej wspomnianych dokumentów nadrzędnych.

Kierunki interwencji w Gminie Karczmiska – cele operacyjne:

1. Inwestycje w odnawialne źródła energii OZE.
2. Likwidacja azbestu.
3. Poszerzanie świadomości ekologicznej.
4. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

Szczególne miejsce w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020 zajmują budowa OZE jako inwestycji, które ograniczą skutki globalnego ocieplenia i niszczenia środowiska naturalnego, Inwestycje z tego zakresu umożliwią zahamowanie negatywnych zjawisk przyrodniczych takich jak trzęsienia ziemi, wybuchy wulkanów, tornad, tsunami , susze itp., których częstotliwość i siła znacznie zwiększyły się w ostatnich latach i zaczęły zagrażać obszarom Ziemi na których dotychczas były nieznane. Gmina zamierza realizować inwestycje z zakresu OZE i stwarzać dobre warunki dla podmiotów gospodarczych , które planuja realizację tego typu inwestycji, zgodnie z przepisami prawa dotyczącymi ochrony środowiska.

„Polityka energetyczna Polski do 2030 roku” przedstawia strategię państwa w zakresie energetyki zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak i w perspektywie do 2030 roku. Podstawowymi kierunkami polskiej polityki energetycznej są:

- Poprawa efektywności energetycznej,

- Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii,

- Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej,

- Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw,

- Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii,

- Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.

8.5. Jakość życia

Na podstawie kondycji sektora usług społecznych oceniać można warunki życia danej społeczności. Wysoki poziom usług medycznych uznaje się za jedną z podstawowych przyczyn wzrostu wartości wskaźnika przeciętnej długości życia w krajach wysoko rozwiniętych. Pomoc społeczna ma natomiast na celu zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym osób i rodzin oraz umożliwia przezwyciężanie podobnych zdarzeń tym, którzy nie są w stanie sami sobie poradzić. Efektywna pomoc społeczna, wysokiej jakości podstawowa i specjalistyczna opieka medyczna oraz dostępność innych świadczeń przyczyniają się do zaspokojenia niezbędnych potrzeb społecznych, stanowią podstawę dla budowy społecznego zadowolenia oraz kreacji korzystnego wizerunku gminy jako dogodnego miejsca do życia, pracy i spędzania wolnego czasu. Kultura, sport i rekreacja stanowią podstawowe czynniki rozwoju społecznego – bez nich nie jest możliwy rozwój całościowy, zrównoważony, wieloprzekrojowy, rozwój w wymiarze modalnym. Kultura przyczynia się do budowania zaufania społecznego, pozwala redukować niepewność i stymuluje postawę otwartości (tym samym skraca czas potrzebny na zawieranie transakcji i obniża koszty inwestycji), pozytywnie wpływa na poziom integracji społecznej, jest sposobem na pielęgnację i rozwój więzi lokalnych, hamuje rozwój patologii społecznych. Sport i rekreacja pozostają bardzo ważna formą społecznej aktywności, przyczyniają się do kształtowania społecznego zadowolenia oraz wysokiej kondycji zdrowotnej mieszkańców. Podejmowanie działań, mających na celu stworzenie spójnej, atrakcyjnej i ogólnie dostępnej oferty kulturalnej oraz rekreacyjno-sportowej, uznane zostało zatem za istotne zadanie Gminy.

Kierunki interwencji – cele operacyjne:

1. Systematyczne unowocześnienie wyposażenia placówek oświatowych i instytucji kultury.
2. Promocja działań profilaktycznych w zakresie zdrowia.
3. Przeciwdziałanie uzależnieniom.
4. Wspieranie organizacji pozarządowych w celu integracji mieszkańców.
5. Dążenie do likwidacji barier urbanistycznych i architektonicznych w celu lepszej komunikacji.
6. Stworzenie ośrodków rehabilitacji.
7. Stworzenie ośrodków dziennego pobytu dla osób starszych – ośrodki wsparcia.
8. Tworzenie spółdzielni socjalnych,
9. Kontynuacja oraz rozwój wydarzeń kulturalnych i sportowych na terenie Gminy.
10. Organizacja nowych imprez kulturalnych o szerokim zasięgu oraz zawodów sportowych.
11. Tworzenie i modernizacja infrastruktury rekreacyjno – sportowej na terenie Gminy.
12. Wspieranie podmiotów realizujących zadania na rzecz sportu i rekreacji oraz kultury.
13. System wsparcia i promocji dla zespołów regionalnych oraz artystów i twórców ludowych.
14. Produkt regionalny- promocja.
15. Podnoszenie poziomu opieki społecznej.

9. Zrealizowane i planowane do pozyskania środki zewnętrzne przez samorząd Gminy Karczmiska w latach 2015-2022 (projekty miękkie)

Lp.	**Nazwa przedsięwzięcia (zadania) i z jakich środków będzie realizowane**	**Kwota całości w zł**	**Kwota dofinansowania w zł**	**Realizacja w latach**									**Uwagi**
				2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
1.	Program „Zakup nowości wydawniczych do bibliotek” MKiDzN (Biblioteka	34 400	34 400	3200	3500	3800	3800	3900	4000	4000	4100	4100	GBiDK

	Narodowa)												
2.	Orange dla Bibliotek (Fundacja Orange Warszawa)	4470	4470	3870	600	0	0	0	0	0	0	0	GBiDK
3.	Majówka Archeologiczna, Warsztaty Archeologiczne (LGD)	120 000 W tym wkład własny 30 000	90 000	0	0	30000	0	30000	0	30000	0	0	GBiDK
4.	Wydanie folderu – „Walory kulturowe i przyrodnicze gminy Karczmiska” (LGD, NCK)	30 000 W tym wkład własny 6000	24 000	0	0	0	24000	0	0	0	0	0	GBiDK
5.	„Kącik malucha w bibliotece” (NCK lub MKiDzN)	30 000 W tym wkład własny 6000	24 000	0	0	24000	0	0	0	0	0	0	GBiDK
6.	Pałacowe spotkania z kulturą (NCK lub MKiDzN)	21 000 W tym wkład własny 3000	18 000	0	0	0	6000	0	6000	0	6000	0	GBiDK
7.	Seniorzy w Akcji (ROPS)	32 000 W tym wkład własny 8000	24 000	0	0	6000	0	6000	0	6000	0	6000	GBiDK
8.	Utworzenie Punktu Informacji Turystycznej (LGD)	20 000 W tym wkład własny 4000	16 000	0	0	16000	0	0	0	0	0	0	GBiDK
9.	Noc Kultury w Karczmiskach (NCK)	50 000 W tym wkład własny 10000	40 000	0	0	10000	0	10000	0	10000	0	10000	GBiDK

10.	20-lecie Kapeli Karczmiaki (MKiDzN)	40 000 W tym wkład własny 8000	32 000	0	0	0	0	32000	0	0	0	0	GBiDK
11.	Kształtowanie umiejętności i zdolności muzycznych dorosłych mieszkańców gminy Karczmiska lub *Muzyka łączy pokolenia* (NCK, MKiDzN)	40 000 W tym wkład własny 8000	32 000	0	0	0	32000	0	0	0	0	0	GBiDK
12.	Projekt systemowy POKL pt. „Efektywna Pomoc Społeczna w Gminie Karczmiska	90 000	90 000	90000	0	0	0	0	0	0	0	0	OPS
13.	Zasiłki i stypendia szkolne – dotacje (MEN)	900 000 W tym wkład własny 80000	720 000	80000	80000	80000	80000	80000	80000	80000	80000	80000	Gmina
14.	Wyprawka Szkolna – dotacja (MEN)	180 000	180 000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	Gmina
15.	Wychowanie przedszkolne (MEN)	2117000	2117000	227000	224000	221000	225000	23000	238000	244000	250000	256000	Gmina
16.	Rozwój kompetencji kluczowych poprzez działania twórcze i ekologiczne osadzone w regionalizmie. Zakończenie	350 000 W tym wkład własny 70000	280 000	0	140000	140000	0	0	0	0	0	0	ZS

	projektu: Ekopiknik (EFS)												
17.	Projekt wdrażający innowacyjne projekty i pomysły podczas realizacji ośrodków robotniczych, mechanicznych, informatycznych, przyrodniczych i językowych (EFS)	550 000 W tym wkład własny 110000	440 000	0	0	0	220000	220000	0	0	0	0	ZS
18.	Program rozwijający postawy przedsiębiorczość-i w osadzeniu środowiskowym: kulinaria, rękodzieło: garncarstwo, szydełkowanie, sztuka zdobienia, szycie, meble itp (EFS)	370 000 W tym wkład własny 74000	296 000	0	0	0	0	150000	146000	0	0	0	ZS
19.	Teatr i muzyka, taniec i malarstwo, literatura i talenty osobiste. Praca z ciałem, kompetencje kluczowe, przedsiębiorczość rozwój talentów, wychowanie patriotyczne (EFS)	400 000 W tym wkład własny 80000	320 000	0	0	0	0	160000	160000	0	0	0	ZS
20	Erazmus + „We've got the	120 000	120 000	0	30000	30000	30000	30000	0	0	0	0	ZS

.	power”												
21.	Erazmus + „Learning through outdoor activities based on multiple inteligrnces”	120 000	120 000	0	30000	30000	30000	30000	0	0	0	0	ZS
22.	Erazmus +	120 000	120 000	0	0	0	0	0	30000	30000	30000	30000	ZS
23.	Erazmus +	120 000	120 000	0	0	0	0	0	30000	30000	30000	30000	ZS
24.	Zajęcia rozwijające umiejętności matematyczne i przyrodnicze dzieci w wieku przedszkolnym (EFS)	550 000 W tym wkład własny 90000	440 000	0	140000	140000	160000	0	0	0	0	0	ZS
25.	Zajęcia rozwijające umiejętności muzyczne i artystyczne dzieci w wieku przedszkolnym (EFS)	550 000 W tym wkład własny 90000	440 000	0	0	0	0	0	0	140000	140000	160000	ZS
26.	Aktywny przedszkolak – rozwijanie umiejętności samodzielnego podejmowania działań, dochodzenia do rozwiązania problemów (EFS)	550 000 W tym wkład własny 90000	440 000	0	0	0	140000	140000	160000	0	0	0	ZS
27.	Wyjazdy na basen	300 000 W tym wkład	240 000	0	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	30000	ZS

		własny 60000											
	Razem	7 828 870	7 121 870	4240 70	6981 00	7808 00	1000 800	1013 900	9040 00	8840 00	5901 00	6261 00	

Karczmiska dnia, 25.05.2015 r.
Zebrano na podstawie danych z jednostek: GBiDk, OPS, ZS i Urzędu Gminy

GBiDK – Gminna Biblioteka i Dom Kultury,
OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej,
ZS – Zespół Szkół w Karczmiskach

W czasach, wzmożonej konkurencji i ciągłych zmian rośnie znaczenie procesów zarządzania rozwojem. Efektywne zarządzanie wspólnotą samorządową oznacza rozwój oparty na współdziałaniu oraz mobilizowaniu i wzmacnianiu posiadanych zasobów. Sprawność systemu zarządzania zaakcentowana została w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego oraz Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego. Cele i działania w ramach niniejszego obszaru nawiązują w sposób bezpośredni do obu tych dokumentów.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego:

Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Proponowane mierniki (wskaźniki) realizacji Programu Rozwoju Gminy Karczmiska

Obszar: Przedsiębiorczość Cel strategiczny: Silna pozycja konkurencyjna Gminy bazująca na aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców oraz rolnictwie i atrakcyjności turystycznej

Cele operacyjne	Mierniki (wskaźniki)	Źródła danych
Wzrost potencjału turystycznego Gminy	• Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 tyś mieszkańców • Wysokość wpływów do budżetu Gminy z podatku CIT	GUS
Wzrost potencjału turystycznego Gminy	• Korzystający z noclegów na 1 tyś mieszkańców	GUS

Obniżenie stopy bezrobocia i zminimalizowanie negatywnych jego skutków	• Liczba mieszkańców na 1 miejsce noclegowe • 1 miejsce noclegowe na 1 km^2 • Podmioty z branż: usługi gastronomiczne na 1 tyś mieszkańców • Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym • Udział długotrwale bezrobotnych wśród bezrobotnych zarejestrowanych • Liczba zrealizowanych projektów z zakresu ekonomii społecznej	GUS, PUP, dane wewnętrzne Urzędu Gminy

Obszar: Ochrona środowiska i usługi publiczne

Cel strategiczny: Ochrona środowiska oraz wysoka jakość i dostępność usług publicznych

Cele operacyjne	Mierniki	Źródła danych
Rozbudowa i modernizacja systemu infrastruktury sieciowej oraz skuteczna ochrona środowiska	• Odsetek korzystających z instalacji wodociągowej • Odsetek korzystających z instalacji kanalizacyjnej • Odsetek	GUS, dane wewnętrzne Urzędu Gminy

	korzystających z instalacji gazowej • Liczba akcji edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska i kształtowania postaw proekologicznych	
Efektywna pomoc społeczna oraz zapewnienie mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej	• Liczba porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca • Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej	
Spójna, atrakcyjna i ogólnie dostępna oferta kulturalna i rekreacyjno – sportowa	• Liczba uczestników imprez organizowanych przez ośrodki kultury na terenie Gminy • Liczba imprez organizowanych przez ośrodki kultury na terenie Gminy • Wartość inwestycji infrastrukturalnych w zakresie tworzenia, modernizowania i doposażania bazy rekreacyjno – sportowej	
Zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych	• Przeciętne wyniki sprawdzianu na koniec klasy VI w szkołach podstawowych	

	• Odsetek dzieci w wieku 3- 4 lat objętych wychowaniem przedszkolnym • Wysokość środków publicznych przeznaczonych na remonty, modernizację, doposażenie placówek edukacyjnych na terenie Gminy	

Obszar: Dostępność i infrastruktura komunikacyjna

Cel strategiczny: Wysoka wewnętrzna i zewnętrzna dostępność komunikacyjna

Cele operacyjne	Mierniki	Źródła danych
Zwiększenie dostępności komunikacyjnej w tym rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej na terenie Gminy	• Całkowity koszt inwestycji na drogach publicznych w Gminie • Długość nowopowstałych dróg w Gminie • Długość zmodernizowanych dróg w Gminie • Całkowita długość ścieżek rowerowych w Gminie • Długość nowopowstałych i zmodernizowanych ciągów pieszych w Gminie	GUS, dana wewnętrzne Urzędu Gminy

10. System monitoringu i ewaluacji Programu Rozwoju

Procedury wdrażania, monitorowania i aktualizacji zawierają listę działań, których podjęcie ma na celu ułatwienie realizacji Programu Rozwoju Gminy Karczmiska na lata 2015-2022 oraz umożliwienie stałego monitorowania i dostosowywania zapisów Programu Rozwoju do zmieniających się warunków otoczenia społeczno-gospodarczego. Proces wdrażania Programu Rozwoju jest rozpatrywany na trzech głównych poziomach: organizacyjnym, merytorycznym i społecznym.

Poziom organizacyjny

Dokumenty strategiczne proponują przede wszystkim zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających na polu aktywizacji mieszkańców gminy, które mogą być partnerami administracji samorządowej w procesie wdrażania. Tak realizowana zasada partnerstwa jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Wdrażanie Programu Rozwoju, zawierającego zadania będące w kompetencjach wielu podmiotów, wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji celów wyodrębnionych w Programie Rozwoju, w dużej mierze będzie zależała od komórki zarządzającej jej wdrażaniem – Zespół Koordynacyjny ds. Wdrażania Programu Rozwoju – powołanej Zarządzeniem Wójta. W dalszej części niniejszego opracowania określone zostaną zasady (ramy) współpracy międzysektorowej (między podmiotami publicznymi, społecznymi i gospodarczymi), niezbędnej w tego typu działaniach. Koordynacja procesu wdrażania i aktualizacji Programu Rozwoju będzie odbywać się poprzez wykorzystanie samorządowego modelu zarządzania strategią. Model samorządowy przekazuje proces zarządzania Programu Rozwoju w ręce przedstawicieli władz jednostek samorządowych, a więc w tym przypadku – Wójta Gminy Karczmiska oraz Rady Gminy. Decyzje, podejmowane w porozumieniu tych organów, oparte na kompleksowym podejściu do uwarunkowań społeczno-gospodarczych, będą w bardzo istotny sposób wpływały na rozwój lokalny Gminy Karczmiska. Celem wystąpienia efektu synergii w odniesieniu do działań władz samorządowych w zakresie stymulowania rozwoju gminy zostanie utworzony ośrodek koordynacji podejmowanych decyzji (Zespół Koordynacyjny ds. Programu Rozwoju). W tym modelu ważna jest współpraca Zespołu z odpowiednimi komórkami organizacyjnymi w Urzędzie Gminy. Podstawowymi zadaniami Zespołu w zakresie wdrażania Programu Rozwoju i wdrażania Wieloletniego Planu Inwestycyjnego powinny być: - koordynacja współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorstwami, - harmonizacja realizacji działań zapisanych w Programie Rozwoju i innych dokumentach branżowych (plany zagospodarowania przestrzennego, strategie branżowe, Wieloletni Plan Inwestycyjny, Program Ochrony Środowiska, Plan Gospodarki Odpadami, itd.), - przygotowanie okresowych raportów o stanie społeczno-gospodarczym gminy, - pozyskiwanie partnerów do realizacji zadań zapisanych w Programie Rozwoju Gminy. Wszyscy partnerzy realizujący zadania będą poproszeni o aktywną współpracę z Zespołem.

Utworzenie takiej struktury poziomej na terenie gminy z pewnością przyczyni się do koordynacji zadań w zakresie wspierania rozwoju lokalnego, efektywniejszego generowania pomysłów na wspólne projekty oraz realnego zarządzania Programem Rozwoju Gminy Karczmiska na lata 2015-2022.

Poziom merytoryczny

Poziom merytoryczny obejmuje wdrażanie i monitorowanie realizacji celów zapisanych w Programie Rozwoju Gminy oraz przegląd zapisów Programu i ich aktualizację. Program Rozwoju Gminy Karczmiska określony został na lata 2015-2022. Okres ten odzwierciedla kolejny okres budżetowy Unii Europejskiej oraz działania aktualizacyjne dokumentów regionalnych i krajowych (patrz rozdział pn. Przesłanki aktualizacji Programu Rozwoju). Program Rozwoju jest nadrzędnym dokumentem prowadzącym do osiągania celów średniookresowych i długookresowych w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy. Na poziomie merytorycznym ważną rolę przypisuje się Radzie Gminy, reprezentującej różnorodne środowiska lokalne. Tym samym Rada Gminy współdziałając ściśle z Wójtem Gminy będzie wsparciem merytorycznym dla Zespołu Koordynacyjnego ds. Wdrażania Programu Rozwoju. Monitoring i aktualizacja będzie dokonywana w przedstawiony poniżej sposób:

1. Zadania związane z monitoringiem i aktualizacją Programu powierza się Wójtowi Gminy.

2. Odpowiedzialność za zwoływanie posiedzeń Rady Gminy w zakresie aktualizacji i monitoringu Programu Rozwoju powierza się Przewodniczącemu Rady Gminy, na wniosek Wójta.

3. Odpowiedzialność za obsługę techniczną i organizacyjną prac aktualizacyjnych i monitorujących Rady Gminy powierza się Zespołowi Koordynacyjnemu ds. Wdrażania Programu Rozwoju.

4. Wójt może zaprosić do prac Rady Gminy w zakresie aktualizacji i monitorowania Program Rozwoju przedstawicieli innych instytucji.

5. Na specjalnym posiedzeniu Rada Gminy dokonuje monitoringu i aktualizacji Programu Rozwoju.

6. Przewodniczący Rady Gminy, na wniosek Wójta, zwołuje posiedzenie aktualizujące i monitorujące – w październiku lub listopadzie co trzy lata – dotyczące realizacji Programu Rozwoju.

7. Przewodniczący Rady Gminy, na wniosek Wójta może zwołać dodatkowe posiedzenia monitorujące.

8. Rada Gminy na posiedzeniu aktualizującym i monitorującym Program dokonuje: - oceny realizacji celów zawartych w Programie Rozwoju na podstawie materiałów przygotowanych przez Zespół Koordynacyjny ds. Wdrażania Programu Rozwoju (stan osiągnięcia wskaźników przyjętych dla poszczególnych celów operacyjnych Programu), - identyfikacji

problemów, które ograniczyły bądź uniemożliwiły realizację wyznaczonych celów, - opracowania propozycji niezbędnych zmian w zakresie realizowanych celów.

9. Propozycje niezbędnych zmian w zakresie realizowanych celów Rada Gminy przedstawia Wójtowi, który podejmuje decyzję o ich ewentualnym uwzględnieniu w Programie Rozwoju.

10.Prace Rady Gminy na specjalnym posiedzeniu aktualizacyjnym i monitorującym są protokołowane. Efektem posiedzeń jest sprawozdanie z posiedzeń Rady Gminy przygotowywane przez Zespół Koordynacyjny ds. Wdrażania Programu Rozwoju.

Poziom społeczny

Poziom społeczny dotyczy upowszechniania zapisów Programu Rozwoju Gminy Karczmiska wśród społeczności lokalnej oraz pozyskiwania partnerów (lokalnych i zewnętrznych) dla realizacji zadań Programu. Głównym adresatem zapisów Programu Rozwoju są mieszkańcy gminy, a w szczególności:

1. Radni, pracownicy Urzędu Gminy i gminnych jednostek organizacyjnych;

2. Posłowie i senatorowie reprezentujący w Parlamencie subregion opolski oraz radni Sejmiku Wojewódzkiego, związani z subregionem;

3. Przedsiębiorcy, przedstawiciele sektora gospodarczego, instytucje otoczenia biznesu, instytucje szkoleniowe z regionu;

4. Sektor finansowy – banki, instytucje pożyczkowe i kredytowe;

5. Wyższe uczelnie z terenu województwa;

6. Organizacje pozarządowe z terenu gminy, Powiatowy Urząd Pracy, placówki edukacyjne.

Upowszechnienie zapisów Programu Rozwoju Gminy Karczmiska wśród społeczności lokalnej ma na celu:

1. Poinformowanie o zakończeniu prac nad opracowaniem Programu Rozwoju Gminy.

2. Objaśnienie dalszych etapów procesu planowania rozwoju społeczno - gospodarczego w gminie – realizacja zapisów Programu Rozwoju, zaproszenie partnerów do współpracy.

3. Prezentację lokalnego potencjału społeczno-gospodarczego Gminy Karczmiska, priorytetów i kierunków jego rozwoju w najbliższych latach (obszary priorytetowe i cele strategiczne, cele operacyjne, kierunki interwencji).

4. Objaśnienie roli funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w finansowaniu rozwoju lokalnego i sposobu ich pozyskiwania poprzez przygotowanie projektów wynikających z Programu Rozwoju – z kierunków interwencji.

W celu upowszechnienia treści Programu Rozwoju Gminy należy przeprowadzić proponowane działania:

1. Opracowanie krótkiego materiału- prezentacji, przybliżającego mieszkańcom Program Rozwoju Gminy Karczmiska na lata 2015-2022.

2. Umieszczenie do pobrania w wersji elektronicznej na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) materiału przybliżającego zainteresowanym Program Rozwoju Gminy Karczmiska.

3. Przekazanie bibliotekom publicznym oraz szkołom z terenu gminy wydrukowanego egzemplarza tekstu Programu Rozwoju Gminy Karczmiska wraz z nagraną płytą CD, zawierającą materiał informacyjny przybliżający Program Rozwoju oraz jej pełny tekst. Ważnym adresatem Programu Rozwoju Gminy Karczmiska jest również otoczenie jednostki, szczególnie:

1. Sąsiednie gminy.

2. Powiat opolski.

3. Zarząd Województwa Lubelskiego.

4. Wojewoda Lubelski.

5. Organizacje samorządu gospodarczego o ponadlokalnym zasięgu.

6. Organizacje rządowe, samorządowe i pozarządowe o ponadlokalnym zasięgu (regionalnym i krajowym).

7. Potencjalni inwestorzy zainteresowani inwestycjami w Gminie.

8. Zagraniczni partnerzy samorządowi Gminy Karczmiska.

Ramy współpracy międzysektorowej (jednostki: publiczne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy) i międzygminnej w zakresie realizacji Programu Rozwoju Gminy Karczmiska na lata 2015-2022

Partnerów, biorących udział w realizacji Program Rozwoju Gminy, można podzielić na trzy główne grupy (zgodnie z zasadą „trójkąta współpracy”):

- instytucje publiczne (władze samorządowe, instytucje użyteczności publicznej, agendy rządowe, przedsiębiorstwa komunalne),

- prywatni przedsiębiorcy i organizacje otoczenia biznesu (firmy, spółdzielnie, instytucje finansowe, izby gospodarcze, cechy rzemiosł, fundacje, stowarzyszenia gospodarcze),

- organizacje pozarządowe (towarzystwa i stowarzyszenia, fundacje, związki zawodowe, grupy nieformalne).

Praca zespołowa, partnerska na rzecz gminy wymaga od osób i organizacji pełnego zaangażowania i wiąże się z podejmowaniem ryzyka. Być „partnerem” oznacza w pełni odpowiadać za działania własne i tych, z którymi wspólnie podejmujemy decyzje. Niezależnie od tego, czym zajmuje się partnerstwo lokalne, można określić zestaw zasad, ram postępowania, którymi powinno się ono kierować, jeśli jego działania mają być skuteczne:

- realizm – cele i terminy ich realizacji ustalane przez partnerów muszą być możliwe do osiągnięcia;

pragmatyzm – zdając sobie sprawę z wagi dalekosiężnych planów, partnerstwo powinno poszukiwać wymiernych i szybko osiągalnych rozwiązań, jasno zdefiniowanych problemów;

- stosowność – metody pracy i zasoby muszą być dostosowane do wymogów konkretnych działań, partnerstwo musi umożliwiać osiąganie postępu w rozwoju lokalnym, przezwyciężanie kryzysów i osiąganie akceptowalnych rozwiązań;

- podzielanie wspólnej wizji przyszłości gminy, która rozwija się i wzbogaca wraz z realizacją projektów na rzecz rozwoju;

- otwartość i elastyczność pozwalające uczestniczyć jak największej liczbie osób w partnerstwie i gwarantujące jego zróżnicowany skład, to warunek jego pomysłowości i innowacyjności;

- wysłuchiwanie, szacunek i zaufanie, dzięki którym można przełamać potencjalne konflikty, uwzględnić różne punkty widzenia i osiągnąć prawdziwe porozumienie w miejsce pozornego konsensusu;

- wzajemne zrozumienie umożliwiające poznanie umiejętności i możliwości różnych partnerów i szybkie osiągnięcie najlepszej formy współdziałania i podziału obowiązków w konkretnych sytuacjach;

- zrozumienie i dostosowanie się do potrzeb różnych grup społecznych w celu zmobilizowania i uczynienia odpowiedzialnymi wszystkich mieszkańców gminy;

- przejrzystość działań i troska o informowanie, tak by wszyscy mogli uczestniczyć w działaniu i przez to zmieniać swoją mentalność;

- dyskusja nad rolą, funkcją i działaniami każdego z partnerów w celu wzmocnienia jego poparcia i zaangażowania;

- determinacja (na ogół ze strony kilku kluczowych osób) gwarantująca spójność Programu jako całości i uniemożliwiająca rozpraszanie działań.

11. Potencjalne źródła finansowania – nowa perspektywa

Perspektywy finansowa 2014-2020 to okres nowych wyzwań dla jednostek samorządu terytorialnego, a posiadanie nakładów finansowych stanowi jeden z ważniejszych warunków osiągania założonych celów Programu Rozwoju. Opracowanie niniejszego Programu Rozwoju Gminy pokrywa się z fazą wstępną przygotowań do nowego okresu programowania Unii Europejskiej, przez co precyzyjne określenie katalogu, wskazującego na źródła finansowania działań zawartych w dokumencie Programu, nie jest możliwe. Dokument pn. **Umowa Partnerstwa** jest kluczowa dla dalszych prac, ze względu na:

wskazanie sposobu osiągania przez Polskę celów rozwojowych przy pomocy funduszy Unii Europejskiej,

-określenie systemu ich wdrażania, ustalenie podziału na działania krajowe i regionalne,

-wydzielenie programów operacyjnych oraz wskaźników i oczekiwanych rezultatów.

Głównym źródłem finansowania ujętych w Programie Rozwoju zadań będą; środki unijne, głównie:

Regionalny Program Operacyjny 2014-2020,

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020

Krajowe Programy:

Program Infrastruktura i Środowisko

Program Inteligentny Rozwój

Program Wiedza Edukacja Rozwój

Program Polska Cyfrowa

Program Polska Wschodnia

Program Pomoc Techniczna

inne środki pomocowe oraz własne środki finansowe pochodzące z budżetu jednostki, w tym dostępne również w ramach Wieloletniej Prognozy Finansowej w przypadku przedsięwzięć dłuższych niż 1 rok. Pozostałe formy finansowania stanowić będą:

Poza gminne środki publiczne:

1) Subwencje oraz dotacje celowe na dofinansowanie zadań własnych,
2) Środki pozabudżetowe,
3) Strategie i programy rządowe.

Środki pozabudżetowe

1 Specjalne, będące wyodrębnionymi rachunkami bankowymi, na które podmioty gospodarcze Skarbu Państwa mogą odprowadzać niektóre z pobranych przez siebie dochodów, by następnie finansować (dysponować) zgromadzonymi tam środkami pieniężnymi. Przykłady: Totalizator Sportowy gdzie środki przeznaczone są na dopłaty do inwestycji w zakresie turystyki, rekreacji i sportu, środki na dofinansowanie napraw obiektów sportowych lub środki specjalne, będące w dyspozycji Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, przeznaczane na utrzymanie katastru wodnego (systemu informacyjnego o gospodarowaniu wodami), opracowanie planów gospodarowania wodami oraz odbudowę ekosystemów zdegradowanych przez niewłaściwą eksploatację zasobów wodnych.

2.Samorządowe Fundusze Celowe udzielane w postaci dotacji, pożyczek i refundacji **(Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

3.Fundusz Zajęć Sportowych dla Uczniów;

Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej: o Program inwestycji o szczególnym znaczeniu dla sportu (tzw. inwestycje strategiczne), o Wojewódzki wieloletni program rozwoju bazy sportowej (tzw. inwestycje terenowe);

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;

Program Aktywny Samorząd,

Dofinansowanie kosztów szkolenia, o którym mowa w art. 18 ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się,

Program wyrównywania różnic między regionami II;

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej:

System Zielonych Inwestycji – GIS, o LIFE+,

Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z likwidacją ich skutków,

Program Ochrona Wód i Gospodarki Wodnej,

Program Ochrona Ziemi i Powietrza,

10.Program wsparcia budownictwa socjalnego ze środków Funduszu Dopłat;

11.Program dopłat do oprocentowania kredytów na usuwanie skutków powodzi;

13.Program „Cyfrowa szkoła";

14.Inne.

Niniejszy dokument został opracowany na zlecenie Gminy Karczmiska przez Agencję Projektów Pomocowych i Strategicznych Sp. z o.o.

Zespół Koordynacyjny powołany do współpracy przy opracowaniu dokumentu pn.:
PROGRAM ROZWOJU GMINY KARCZMISKA NA LATA 2015-2022.

Ze strony Gminy*:*

1. Wójt Gminy Karczmiska – Janusz Goliszek,
2. Sekretarz Gminy– Edward Rudnicki,
3. Inspektor ds. gospodarki przestrzennej– Kaliksta Komorowska,
4. Inspektor ds. działalności gospodarczej– Joanna Zięba,
4. Inspektor ds. inwestycji i drogownictwa– Władysław Marek Starek,
5. Inspektor ds. zamówień publicznych i środków unijnych– Grzegorz Makolus,
6. Inspektor ds. oświaty i kultury– Sławomir Goliszek.

Analitycy APPiS

1. Anna Broniewska
2. Anna Żeligowska
3. Aleksandra Gołębiewska.

Spis tabel

a) Tabela nr 1 Schemat Polityki Regionalnej w Polsce str. …. 8

b) Tabela nr 2 Gmina w liczbach str. …. 12
c) Tabela nr 3 Zabytki w Gminie Karczmiska str. …. 20
d) Tabela nr 4 Wybrane dane statystyczne w Gminie Karczmiska str. …. 23
e) Tabela nr 5 Wybrane dane statystyczne na rok 2013 dotyczące ludności w Gminie Karczmiska str. …. 24
f) Tabela nr 6 Rynek pracy w Gminie Karczmiska na 2013 str. …. 24
g) Tabela nr 7 Podmioty gospodarcze w Gminie Karczmiska str. … 32
h) Tabela nr 8 Struktura podziałów obszarów badawczych w Gminie Karczmiska str. 37
i) Tabela nr 9 Zarejestrowane podmioty gospodarcze w Gminie Karczmiska str. … 25
j) Tabela nr 10 Rok szkolny 2014/2015 w liczbach str. …. 28
k) Tabela nr 11 Podmioty gospodarcze zarejestrowane na terenie Gminy Karczmiska str. …. 34
l) Tabela nr 12 Obszary badawcze Gminy Karczmiska str. …. 39
m) Tabela nr 13 Analiza SWOT str. …. 47
n) Tabela nr 14 Korelacja celów z KSRR str. …. 54
o) Tabela nr 15 Obszary strategiczne str. …. 55
p) Tabela nr 16 Planowane inwestycje na terenie Gminy Karczmiska na lata 2015 – 2022 str. …. 57
q) Tabela nr 17 Zrealizowane i planowane do zrealizowania środki zewnętrzne przez Samorząd gminy Karczmiska na lata 2015 – 2022 str. … 64
r) Tabela nr 18 Proponowane mierniki realizacji Programu Rozwoju Gminy Karczmiska str. …. 68

Spis rysunków

1. Rysunek nr 1 Architektura celów Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020 str. …. 10
2. Rysunek nr 2 Mapa Gminy Karczmiska str…. 11
3. Rysunek nr 3 Mapa – Położenie Gminy Karczmiska na mapie województwa str. … 13
4. Rysunek nr 5 Budynek Biblioteki Gminnej, Domu Kultury str. … 31